

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК

Кафедра кримінального та кримінального процесуального права

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень – магістр

на тему: **«Повноваження приватних детективів відповідно до законодавства
України»**

«Powers of private detectives under the legislation of Ukraine»

Виконав: студент 2-го року навчання

Спеціальності:

081 Право

Войтенко Дмитро Геннадійович

Керівник магістерської роботи:

професор, доктор юридичних наук

Галаган Володимир Іванович

Рецензент: _____

Магістерська робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 2021 р.

Київ – 2021

**Декларація академічної
доброчесності студента/
студентки НаУКМА**

Я Войтенко Дмитро Геннадійович 2 року навчання факультету правничих наук,
спеціальність право, адреса електронної пошти voytenko0610@gmail.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна/магістерська робота на тему «Повноваження приватних детективів відповідно до законодавства України / Powers of private detectives under the legislation of Ukraine » відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених пунктами 3.1.1-3.1.6 Положення про академічну доброчесність здобувачів НаУКМА від 07.03.2018 року, зі змістом якого ознайомлений;
- підтверджую, що надана мною електронна версія роботи є остаточною і готовою до перевірки;
- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності, у будь-який спосіб, у тому числі порівняння змісту роботи та формування звіту подібності за допомогою електронної системи Unicheck.
- даю згоду на архівування моєї роботи в репозитаріях та базах даних університету для порівняння цієї та майбутніх робіт.

11.05.2021

Войтенко Д.Т.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-4
РОЗДІЛ 1 Поняття приватної детективної діяльності в Україні.....	5-15
1.1 Визначення приватної детективної діяльності за українським законодавством ..	5-10
1.2 Напрями діяльності приватних детективів	10-12
1.3 Історія виникнення приватної детективної діяльності та її поява на українських землях.....	12-15
РОЗДІЛ 2 Сучасний стан здійснення приватної детективної діяльності в Україні.....	16-39
2.1 Законодавче закріплення приватної детективної діяльності в Україні	16-21
2.2 Взаємодія приватних детективів та державних правоохоронних органів України	21-30
2.3 Існуючі моделі визначення повноважень приватного детектива в Україні та їх порівняння з закордонним досвідом	30-39
РОЗДІЛ 3 Виклики та перспективи розвитку приватної детективної діяльності в Україні	40-62
3.1 Співвідношення дотримання прав людини та здійснення приватної детективної діяльності в Україні	40-47
3.2 Визначення перспективних напрямів розвитку приватної детективної діяльності	47-50
3.3 Пропозиції по законодавчому закріпленні статусу та повноважень приватного детектива та визначення його повноважень	50-62
ВИСНОВКИ	63-65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66-73
ДОДАТКИ	74-77

ВСТУП

Незважаючи на те, що з часів проголошення незалежності України минуло 30 років, приватна детективна діяльність в Україні досі має напівлегальний статус. Такий стан справ виник за відсутності визначення статусу приватного детектива на законодавчому рівні. Попри те, що ринок послуг з «приватного розслідування» є загальнодоступним, для переважної більшості українських громадян напрями діяльності приватних детективів залишаються незрозумілими. Не зайвим буде згадати й про певний конфлікт між державними органами України та приватними детективами внаслідок відсутності законодавчого регулювання їхньої взаємодії. Таким чином, можна підсумувати, що досліджувана тема є *актуальною*.

Об'єктом дослідження є стан та перспективи діяльності приватних детективів в нашій країні. *Предметом* – повноваження приватних детективів в Україні відповідно до чинного законодавства, проблеми та колізії, які виникають під час здійснення приватними детективами їхньої діяльності, та шляхи законодавчого закріплення приватної детективної діяльності.

Саме сукупністю актуальності, об'єкту і предмету цього дослідження, обумовлена *мета* науково-дослідницької роботи – визначення понять «приватний детектив» та «приватна детективна діяльність», здійснення аналізу чинного законодавства України на предмет наявності чи відсутності норм, які так чи інакше регулюють або потенційно можуть регулювати приватну детективну діяльність, а також визначення практичних шляхів законодавчого регулювання приватної детективної діяльності.

Задля досягнення *мети* науково-дослідницької роботи було сформовано наступні дослідницькі питання:

- У чому полягає сутність поняття «приватний детектив» та «приватна детективна діяльність»?
- Чи є наразі доцільним закріплення приватної детективної діяльності в Україні на законодавчому рівні?

- Чи наявне станом на сьогодні в Україні будь-яке регулювання приватної детективної діяльності з боку держави?
- З якими проблемами можуть зіткнутись приватні детективи під час здійснення своєї професійної діяльності?

Основними дослідницькими завданнями стали аналіз чинного законодавства України та пошук прикладів законодавчого регулювання приватної детективної діяльності у законодавстві інших країн. Окрім того, задля об'єктивності висновків даної науково-дослідницької роботи було проведено аналіз ринку послуг у сфері приватної детективної діяльності в Україні.

Дослідженню проблем діяльності приватних детективів в Україні приділили такі вітчизняні науковці: А. П. Заєць, І. Беззуб, М. О. Семенишин, В. М. Бесчастний, С. С. Вітвіцький, С. О. Бичін, Є. С. Назимко, М. І. Копитко та С. М. Прихідько. Роботи перерахованих науковців стосувались співвідношення здійснення приватної детективної діяльності, можливих порушень конституційних прав громадян нашої країни та дослідження стану приватної детективної діяльності в Україні.

Аналітичний та порівняльний *методи* є основними дослідницькими інструментами при написанні даної кваліфікаційної роботи. Такий методологічний підхід було обрано, оскільки ці дослідницькі методи дозволили створити основу науково-дослідницької роботи, висвітлити сутність професії приватного детектива та його повноважень шляхом аналізу наявних правових норм з цього питання та їх зіставлення із законодавчим регулюванням даного питання закордоном.

Не менш важливими для успішного написання цієї роботи стали методи аналізу та синтезу, адже задля пошуку відповіді на дослідницькі питання доцільним було проводити також розгляд окремих складових відносин між приватними детективами їхніми клієнтами, державою, та, в подальшому, синтезувати з отриманих даних конкретні висновки.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

1.1. Визначення приватної детективної діяльності за українським законодавством

За останній рік перед нашою державою поставала велика кількість викликів як внутрішній, так і зовнішній безпеці. З деякими з них Україна впоралась, з деякими, на жаль, ні, а з деякими боротьба триває по сьогоднішній день. На думку автора роботи, одним із таких викликів є підвищення рівня організованої злочинності у порівнянні з попередніми роками.

До прикладу, у 2018 році було виявлено 993 організованих груп та злочинних організацій [1], у 2019 році цей показник знизився до 974 [2]. Якщо говорити про кількість організованих груп та злочинних організацій, виявлених з січня по листопад 2020 року, то показник збільшився до 1760 [3].

Такий стан справ вимагав реакції від української влади й не лишився непоміченим, тому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126-р було прийнято Стратегію боротьби з організованою злочинністю [4].

Як зазначено в тексті згаданого документа, необхідність його прийняття обумовлена підвищенням рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчинено у складі організованих груп і злочинних організацій, відсутністю системного підходу до ведення боротьби з організованою злочинністю, неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відповідній сфері, застаріле та розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, що в сукупності призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею [4].

Однак ситуація зі збільшенням рівня організованої злочинності має й побічні наслідки. Для прикладу, станом на сьогодні виникла ситуація, коли «побутові» й

злочини невеликої тяжкості розслідуються менш ефективно, ніж, так звані, «резонансні» злочини, оскільки останні «перетягують на себе» основні ресурси правоохоронних органів. В свою чергу, це призводить до падіння показників рівня розслідування та ефективності розслідування злочинів в цілому.

Відповідно до даних офіційної статистики, наведеної на сайті Генеральної прокуратури України, кількість незакінчених кримінальних проваджень за період з січня по листопад 2020 року складає 219051 проваджень, що підтверджує наведені вище міркування [5].

Наразі інструментом, який може допомогти Україні покращити ситуацію з низьким рівнем розслідування, може стати легалізація та законодавче закріплення приватної детективної діяльності.

Довкола професії приватного детектива утворилось безліч стереотипів, пов'язаних із такою діяльністю. Іноді приватних детективів помилково прирівнюють до «приватної» альтернативи правоохоронних органів, які в своїх повноваженнях їм нічим не поступаються. Окрім того, відповідно до результатів проведеного в межах дослідження опитування 16,9 % опитуваних взагалі не знали про діяльність приватних детективів в Україні (11,9 % відповіли, що детективи не надають послуги на території України, 5 % в різній формі відповіли, що необізнані в даному питанні). 41,6 % опитуваних вважають, що діяльність приватних детективів є цілком законною, а ще 46,5 % опитуваних вважають, що така діяльність не спроможна порушити права людини. Цікавим результатом є і відповідь 42,6 % опитуваних про те, що між повноваженнями приватного детектива та осіб уповноважених на проведення слідчих розшукових дій та негласних слідчих розшукових дій різниці немає [Додаток 1]. Водночас такі уявлення не відповідають реальності. Насправді приватні детективи значно більше, ніж правоохоронні органи, обмежені у виборі способів та методів здійснення своєї діяльності.

Додаток 1 – одним з дослідницьких прийомів використаних під час написання науково-дослідницької роботи було проведення опитування на тему «Приватна детективна діяльність в Україні» (детальніше Додаток 1). Метою опитування було визначення стану обізнаності громадян України з даним видом діяльності.

В чому ж полягає суть приватної детективної діяльності? Для відповіді на це питання доцільним буде здійснити аналіз наявних законопроектів, які потенційно могли би стати регулятором відносин, що виникають при здійсненні приватними детективами своєї діяльності.

Станом на сьогодні відомо про одинадцять законопроектів, присвячених спробам встановити державне регулювання над приватною детективною діяльністю.

У законопроекті № 5237 «Про приватну детективну діяльність» від 5 квітня 2000 року приватна детективна діяльність визначалася, як підприємницька діяльність, що спрямована на надання на договірній основі фізичним та юридичним особам послуг, передбачених цим Законом, з метою захисту їх прав та законних інтересів. Зазначені послуги надаються приватними детективами, об'єднаннями приватних детективів (бюро, агентствами, фірмами тощо), що мають спеціальний дозвіл (ліцензію) органів Міністерства юстиції України [6].

Говорячи про законопроект № 5380 «Про приватну детективну діяльність» від 7 квітня 2004 року, приватна детективна діяльність – це підприємницька діяльність, яка являє собою систему гласних пошукових заходів, спрямованих на надання детективами, детективними агентствами на договірній основі замовникам (фізичним чи юридичним особам) професійних послуг з метою забезпечення їх законних прав та інтересів [7].

Законопроект № 3727 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 26 червня 2007 року надає наступне визначення приватної детективної діяльності, як дозволеної центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг, підприємницької діяльності приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [8].

У законопроекті № 2120 «Про приватну детективну діяльність» від 25 лютого 2008 року приватна детективна діяльність визначена, як підприємницька діяльність

фізичних та юридичних осіб, що являє собою систему гласних пошукових заходів, спрямованих на надання приватними детективами, детективними агентствами на договірній основі замовникам (фізичним та юридичним особам) професійних послуг з метою забезпечення та захисту їх законних прав та інтересів [9].

Схоже визначення приватної детективної діяльності було наведене і у законопроекті № 6288 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 12 квітня 2010 року. Відповідного до вказаного законопроекту (№ 6288): приватна детективна (розшукова) діяльність за своєю сутністю є підприємницькою діяльністю. На суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності не розповсюджується дія законів, що закріплюють правовий статус працівників правоохоронних органів. Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не вправі здійснювати будь-які оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, передбачених статтею 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають на платній договірній основі детективні послуги фізичним та юридичним особам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів [10].

В законопроекті від 13 грудня 2012 року № 1093 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» пропонувалося наступне визначення приватної детективної діяльності, приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами внутрішніх справ діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств, їх об'єднань та філій, з надання замовникам (фізичним і юридичним особам) на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів [11].

У законопроекті № 3726 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28 грудня 2015 року законодавець пропонує наступне визначення приватної детективної діяльності, як дозволену органами Національної поліції України незалежна професійну діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [12].

У відносно новому законопроекті від 08 лютого 2019 року № 10024 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» приватна детективна діяльність визначається, як дозволена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг, підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [13].

Також, їх останніх новинок української законотворчості варто згадати законопроект від 09 вересня 2019 року № 1228 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», в якому запропоноване наступне визначення приватної детективної діяльності: дозволена Міністерством внутрішніх справ України, підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [14].

У законопроекті № 3010 від 04 лютого 2020 року «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» діяльність приватних детективів визначена, як незалежна професійна діяльність приватного детектива, або діяльність детективного агентства щодо надання замовникам приватних детективних послуг з метою забезпечення захисту їх прав та законних інтересів на платній договірній основі в порядку, визначеному цим Законом [15].

У найновішому законопроекті № 3010-1 від 18 лютого 2020 року надано визначення приватної детективної діяльності тотожне визначенню з проекту закону від 09 вересня 2019 року № 1228 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» [16].

На основі проведеного аналізу хотілося б зазначити певну тотожність у всіх варіаціях спроб законодавчого визначення приватної детективної діяльності:

- це підприємницька (комерційна діяльність), тобто оплатна та така, що націлена на отримання приватним детективом прибутку;
- така діяльність породжує певні взаємовідносини між приватним детективом та клієнтом й розпочинається виключно на основі договору.

З розбіжностей можна зазначити про різні варіації того, чи має така діяльність бути «схваленою» певним державним регулятором як Міністерство юстиції України чи Міністерство внутрішніх справ України.

1.2. Напрями діяльності приватних детективів

У попередньому підрозділі було здійснено аналіз визначень приватної детективної діяльності з позиції спроб законодавців дати визначення цьому виду діяльності та відносинам, які виникають при здійсненні приватними детективами своєї діяльності. Однак для об'єктивного та повного дослідження сутності приватної детективної діяльності необхідно здійснити аналіз наявних пропозицій в даному напрямку діяльності на вітчизняному ринку надання послуг. Також, доцільним буде провести аналіз того, яким чином бачать свою діяльність самі надавачі послуг детективної діяльності.

Дослідження було здійснено в напрямках Північ, Південь, Захід, Схід у найбільших містах України – Києві, Одесі, Львові та Харкові відповідно.

Аналіз розпочато з пропозицій в столиці України. За результатами пошуку «приватний детектив Київ», відповідно до даних з Google maps [17] можна отримати 29 пропозицій від компаній, які займаються даним видом діяльності на оплатній основі. Незважаючи на те, що пропозицій більше тридцяти, високий рейтинг мають лише дев'ять пропозицій. До них належать детективні агентства: «Приватний детектив Київ» [18], «EXPERT» [19], «Бюро особистих ситуацій і безпеки особистого бізнесу» [20], «Приватний детектив КОНРАД» [21], Ukrainian Agency of Private Investigators [22], «RLS» [23], «Бюро Рись» [24], «Філін» [25], «FOX» [26], тому їх було обрано об'єктами дослідження. Загалом, послуги, які надають перераховані детективні агентства міста Києва, виявилися схожими. Серед них: спостереження за

людиною, виявлення фактів подружньої зради, розшук зниклої людини/авто, перевірка на «детекторі брехні», перевірка контрагента, проведення приватного розслідування, збір інформації, контр-спостережні заходи та контроль за безпекою дітей клієнтів.

Далі було проаналізовано ринок пропозицій міста Одеса. Порівняно з Києвом, кількість пропозицій вже менша, лише дванадцять пропозицій. Серед них лише п'ять з високим рейтингом [27]. Зокрема, до п'ятірки найкращих за відгуками детективних агентств в місті Одеса входять: «Детектив Профі» [28], «Приватний детектив Одеса» [29], «Детектив-ЧИК» [30], «Private Detective» [31] та філія «Бюро особистих ситуацій і безпеки особистого бізнесу» [20]. Пропозиції ринку детективних послуг в місті Одеса загалом схожі на ті, які можна отримати у місті Києві, однак із нетипових послуг хотілося б виділити: розшук боржників, складання «генеалогічного дерева» та розслідування злочинів.

Наступним містом, де було проведено аналіз ринку пропозицій, став Львів. Загальна кількість пропозицій більша, ніж в Одесі, однак менша, ніж в Києві - тринадцять пропозицій. З високим рейтингом лише шість пропозицій, до них належать [32]: «Приватний детектив Львів» [33], «Detective secret service» [34], «Detective Lviv» [35], «Міжнародна агенція приватних розслідувань «Максимум»» [36], «Детективне агентство Shalai & Co» [37], «Детективна агенція Форсеті» [38]. Пропозиції на ринку детективних послуг відрізняються наявністю наступних послуг: збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному процесі; вивчення ринку, пошук і збір інформації з метою підготовки ділових переговорів замовника; з'ясування фінансової платоспроможності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів; виведення людини із секти.

Місто Харків «найбідніше» за пропозиціями ринок детективних послуг – лише чотири пропозиції [39]. Ринок детективних послуг міста Харків представлений детективними агентствами та одним адвокатським агентством, а саме: «Частный детектив Харьков» [40] (дане агентство єдине має позитивні відгуки), «Союз Правовых Сил» [41] (має статус адвокатського об'єднання), «DASK» [42],

«КОРАКС» (у даного агентства відсутній власний сайт). Власне, ринок детективних послуг Харкова цікавий для аналізу не стільки асортиментом надаваних там послуг, скільки своєю організацією. Це єдине з аналізованих міст України, де кількість детективних агентств не перевищує десяти і в якому явно прослідковується домінантне положення одного з них. Окрім того, Харків - це єдине місто, де наданням детективних послуг займається не детективне агентство, а адвокатське об'єднання.

Варто зазначити, що в Україні приватна детективна діяльність станом на сьогодні законодавчо не врегульована.

На основі проведеного аналізу кожного з веб-сайтів вищенаведених детективних агентств можна говорити, що перелік послуг, які надають детективні агентства України, в цілому схожі, однак є певні особливості залежні від регіону, де такі послуги надаються.

За результатами проведеного дослідження можна побачити, що приватна детективна діяльність не є «екзотикою» на вітчизняному ринку послуг. Однак, хотілося б зазначити, що за результатами згаданого вище опитування лише троє зі ста одного опитаних (3 %) користувалася послугами приватних детективів [Додаток 1].

З огляду на зазначене, можна зробити висновок, що приватна детективна діяльність – це оплатні ділові відносини між виконавцем (детективом) та клієнтом на основі його замовлення. Така діяльність може бути направлена на збір інформації про фізичних та юридичних осіб, розшукування зниклих фізичних осіб та майна, надання послуг охорони, послуг з забезпечення приватності, а також захисту інформації та даних клієнта.

1.3. Історія виникнення приватної детективної діяльності та її поява на українських землях

Загалом, однією з найбільш дискусійних тем є дослідження виникнення будь-якої з відомих нині професії. Основна проблема полягає в тому, що доволі складно точно визначити, де вперше з'явився той чи інший вид діяльності. Доволі часто соціальні явища та інститути в різних суспільствах розвивались паралельно.

Виходячи з тези, наведеної вище, доцільніше говорити не про першість, а про факт першого задокументованого опису певного виду діяльності людини. Так, коли мова йде про історію виникнення приватної детективної діяльності, можна цілком упевнено сказати, що прообраз перших детективів з'явився ще за часів античності, однак перші задокументовані відомості про сучасних приватних детективів та їхні бюро з'явилися значно пізніше.

На основі перших задокументованих відомостей прийнято вважати, що першим приватним детективом в світі став Ежен Франсуа Відок. Він народився 23 липня 1775 року в Аррасі, містечку на території сучасної Франції [43]. Ранні роки Ежен Відок провів або в тюрмах через часті проблеми з законом або на війнах, де він рятувався від чергового ув'язнення. Однак, згодом почав співпрацювати з поліцією, в чому досяг великих успіхів, адже завдяки його діяльності та нестандартним методам було розкрито значну кількість злочинів. Окрім того, саме Ежен Відок вперше запровадив метод впізнання злочинця за його фізичними параметрами та винайшов фоторобот; саме він був одним з перших, хто почав застосовувати хімічні та балістичні експертизи для розкриття злочинів [43], [44].

В подальшому Ежен Відок був амністований та згодом відкрив своє власне бюро розслідувань, «Le bureau des renseignements», яке і стало першим детективним агентством у світі. На початку своєї діяльності Е. Відок і його колеги займалися розшуком загублених або викрадених речей та розслідуванням дрібних крадіжок, проте згодом коло їх діяльності значно розширилось і вони також почали надавати послуги, пов'язані зі збором даних для своїх клієнтів. В подальшому Е. Відок мав проблеми з поліцією та владою через свою новаторську діяльність, однак він вже показав альтернативу офіційним правоохоронним органам і його ідеї підхопили багато з його майбутніх послідовників [45, с. 288-295].

Історія виникнення приватної детективної діяльності на українських землях пов'язана з декількома важливими обставинами розвитку державних утворень на території сучасної України, про які важливо пам'ятати. Надалі буде наведено детальний опис кожної з згаданих особливостей.

По-перше, фактична відсутність суто українських державних утворень після занепаду Київської Русі [46] та Галицько-Волинської держави [47], аж до утворення сучасної України. Звісно, існували й інші українські державні утворення, такі як: Козацькі державні формування [48], Карпатська Україна [49], Українська народна республіка, Західно-Українська народна республіка та Українська Держава [50], однак через недовготривалість та, як правило, потужні деструктивні процеси після їхнього розпаду, вони не мали потужного впливу на розвиток детективної діяльності на українських землях.

По-друге, відсутність на ранніх етапах розвитку української державності необхідності в таких формуваннях, адже, аж до часів входження українських земель до Російської імперії правоохоронні функції не були виділені, як окремий напрямок діяльності тогочасних державних утворень. Як правило, правоохоронні функції виконували збройні формування тих часів, або ж спеціально уповноважені на це особи, окрім того, доволі поширеною була практика з залучення до виконання цих функцій звичайного цивільного населення [51, с. 53-56], [52, с. 43-46].

Фактично, перша квазі-детективна діяльність розпочалась на українських землях під час перебування в складі імператорської Росії. Зокрема, 2 червня 1872 року було створено так звану приватну поліцію. Перший загін приватної поліції в складі 15 поліцейських було створено на заводі Новоросійського об'єднання кам'яновугільного, рельсового і залізничного виробництва. Формування приватної поліції в тогочасній Російській імперії було пов'язано з тим, що до кінця XIX століття поліція була нечисленною і її розміри не відповідали щільності населення, що, в свою чергу, не дозволяло ефективно виконувати правоохоронні функції. На початкових етапах поліція була виключно в великих містах Російської імперії, а в невеликих містах та сільській місцевості правоохоронні функції фактично були покладені на цивільне населення. У зв'язку із цим, збільшилася кількість клопотань до уряду щодо введення поліцейських посад на територіях за кошти місцевого населення [52, с. 48-50]. Згодом в 1873 році, набув чинності Закон Російської Імперії «Про надання міністру внутрішніх справ права вирішувати клопотання громадських установ та приватних об'єднань і осіб про створення посад піших і кінних поліцейських

охоронців у всіх губерніях європейської та азійської Росії» [53]. Цим законом, а також «Правилами про створення товариствами та приватними особами посад поліцейських чиновників і команд поліцейської варті», було знято всі територіальні обмеження на розвиток приватної поліції [52, с. 48-50].

Фактично, приватна поліція мала декілька ключових відмінностей від державної. Зокрема, фінансування здійснювалось не за рахунок бюджетних коштів. Більше того, її специфіка полягала в тому, що, як правило, основним напрямком її діяльності був захист майнових прав підприємств, при яких вона була сформована. Як правило, «ареал» діяльності таких формувань поширювався на територію населеного пункту, де розміщувалось підприємство, яке сформувало підрозділ. Основними задачами були: охорона майна підприємства, розслідування злочинів й охорона громадського порядку на відповідному підприємстві та в населеному пункті, де воно знаходилося. Проіснувала така діяльність до 28 жовтня 1917 року, у зв'язку з більшовицькою революцією та знищенням більшовиками майже всіх дореволюційних інститутів державного управління [52, с. 48-50].

***

Таким чином, можна дійти висновку, що на території сучасної України приватна детективна діяльність має не таку багату історію, як в інших закордонних країнах. Однак не можливо стверджувати, що така історія взагалі відсутня, окрім того в Україні приватна детективна діяльність, уже вкорінилась і ігнорування цього факту не сприятиме вирішенню проблем які можуть виникати під час такої діяльності. На основі ж проведеного в даному розділі дослідження можна дійти висновку, що приватна детективна діяльність – це оплатні ділові відносини між виконавцем (детективом) та клієнтом на основі його замовлення. Така діяльність може бути направлена на збір інформації про фізичних та юридичних осіб, розшукування зниклих фізичних осіб та майна, надання послуг охорони, послуг з забезпечення приватності, а також захисту інформації та даних клієнта.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Законодавче закріплення приватної детективної діяльності в Україні

У попередньому розділі частково було висвітлено проблему браку законодавчого регулювання приватної детективної діяльності в Україні. Про це у своїй праці також зазначає член кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор А. П. Заєць. Зокрема, в своїй статті від 2017 року «Приватна детективна діяльність в Україні і конституційні права людини» цей науковець зазначає, що станом на 2017 рік в Україні жодним чином не врегульовано питання здійснення приватними детективами своєї діяльності [54, с. 58].

Однак більш точним буде твердження відносно того, що в Україні питання приватної детективної діяльності жодним чином законодавчо не врегульовано саме на рівні спеціального законодавства. Водночас, приватні детективи все ж здійснюють свою діяльність на території держави.

В межах проведеного опитування, яке є частиною даної науково-дослідницької роботи, вдалося отримати доволі цікаві відповіді на питання, пов'язані з законодавчим закріплення приватної детективної діяльності. На питання відносно законності діяльності приватних детективів на території України 45,5 % опитуваних відповіло, що така діяльність не є незаконною, однак і не врегульована на законодавчому рівні. Окрім того, в контексті закріплення в повноважень приватного детектива в Українському законодавстві 51,5 % опитуваних відповіло, що, на їх думку, вітчизняним законодавством не визначено повноважень приватних детективів [Додаток 1].

Отож, яким чином, незважаючи на відсутність чіткого законодавчого закріплення такого виду діяльності, детективним агентствам вдається надавати свої послуги?

Для відповіді на це питання доцільно буде проаналізувати одне з детективних агентств, дослідити організаційну форму даної юридичної особи, його КВЕДи та порівняти отримані відомості з положенням чинного в Україні законодавства на предмет відповідності або невідповідності.

Об'єктом дослідження було обрано юридичну особу, а саме Товариство з обмеженою відповідальністю «Бюро особистих ситуацій та безпеки бізнесу». Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, а також відкритого реєстру «Youcontrol», ТОВ «Бюро особистих ситуацій та безпеки бізнесу» має організаційну форму – товариства з обмеженою відповідальністю, основними видами діяльності (КВЕД) є: 80.30 Проведення розслідувань; 80.10 Діяльність приватних охоронних служб; 80.20 Обслуговування систем безпеки; 69.10 Діяльність у сфері права; 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування; 74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність [55], [56].

Особливо цікавим в контексті дослідження став аналіз КВЕДу 80.30 – проведення розслідувань. Відповідно до даних з офіційного сайту Державного комітету інформатизації України – Державного класифікатора видів економічної діяльності (ДК 009:2010), КВЕД 80.30 – це діяльність із розслідування та діяльності детективів, будь-яка діяльність приватних детективів незалежно від типу клієнта або цілей розслідування [57]. Варто звернути увагу й на те, що в Державному класифікаторі видів економічної діяльності (ДК 009:2005) діяльність приватних детективів була об'єднана в одному КВЕД 74.60.0, що містив в собі консультування в питаннях безпеки промислових об'єктів, помешкань і громадських будинків включно з оцінкою їхньої безпеки діяльність з розслідування та дізнання діяльність приватних детективів діяльність з нагляду, охорони та інших видів захисту: перевезення грошей та цінностей, послуги тіло охоронців, патрулювання на вулицях, у громадському транспорті, поїздах, діяльність охоронних служб в магазинах, сторожів та вахтерів багатоквартирних будинків, установ, підприємств, будівельних майданчиків, готелів, театрів, концертних залів і дискотек, охоронну діяльність, що здійснюється за допомогою механічних та електричних захисних пристроїв, послуги,

що надаються за сигналами тривоги, виклик допомоги у разі потреби, використання службових телефонів та інших засобів для дистанційного нагляду/контролю технічного обладнання послуги із захисту інформації в комп'ютерних та інших технічних засобах від копіювання та несанкціонованого доступу дресирування собак-охоронців інші послуги з охорони та захисту [58]. Тобто, до прийняття нового Класифікатора видів економічної діяльності в 2010 році було ще складніше виокремити приватну детективну діяльність як окремий вид економічної діяльності.

Окремо хочеться додати, що, коли мова йде про приватних детективів як про найманих працівників, що включені до штатних розписів працівників приватних підприємств, важливо пам'ятати, що, в такому випадку, такі відносини регулюються Кодексом законів про працю України. В даному аспекті діяльності приватних детективів стан справ схожий на той, що маємо з КВЕДами.

Відповідно до Національного класифікатора України – Класифікатора професій, затвердженого та наданого чинності Наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 року № 327 (ДК 003:2010), діяльність приватних детективів передбачена класифікаторами 345, 3450 (Інспектори правоохоронних органів, кримінально-виконавчої служби, воєнізованої охорони, приватні детективи та фахівці з дізнання Інспектори воєнізованої охорони та приватні детективи) відповідно [59]. Нажаль з наведених вище даних Національного класифікатора України можна побачити, що приватних детективів ставлять поруч з фахівцями правоохоронних органів. Варто зазначити, що в опитуванні, що проводилося в межах дослідження 42,6 % опитаних фактично прирівняли перших до останніх [Додаток 1].

Виходячи з логічних міркувань, допускаємо, що економічна та професійна діяльність з таким переліком послуг, який пропонують українські детективні агентства, як мінімум мала би бути ліцензованою, а як максимум – мала б бути чітко урегульованою спеціальним законодавством.

Таким чином, наразі склалася неоднозначна ситуація, юридичні особи та фізичні особи-підприємці можуть зареєструвати та здійснювати свою підприємницьку та професійну діяльність під КВЕДом 80.30, та КП 345, 3450, однак така діяльність жодним чином не врегульована спеціальним законом.

Як відомо, в Україні відповідно до статті 43 Господарського кодексу України (надалі за текстом ГК України), діє принцип свободи підприємницької діяльності, який передбачає, що підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами, перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також перелік видів діяльності, підприємництво в яких забороняється, встановлюються виключно законом, а здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування [60].

Водночас, відповідно до частини 1 статті 38 Кримінального процесуального кодексу України (надалі за текстом КПК України), органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є: 1) слідчі підрозділи: а) органів Національної поліції; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів Державного бюро розслідувань; 2) підрозділи детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України [61].

Здійснивши співставлення норм ГК України і КПК України, можна дійти висновку, що, як мінімум, у кримінальних справах діяльність приватних детективів в Україні є абсолютно незаконною. Але в українській системі судочинства паралельно з кримінальним процесом існує також цивільний, адміністративний та господарський процеси. Якщо, відповідно до норм чинного КПК України, детектив не може здійснювати розслідування в кримінальному процесі, то який стан справ в інших процесах?

У положеннях статті 6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі за текстом КУпАП) передбачено, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України [62]. Також згадані положення умовно закріплені в підпункті 2 пункту а)

частини 1 та підпункті 4 пункті б) частини 1 статті 38 Закону України «Про місцеве самоврядування», що стосується повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян «2) сприяння діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України» [63] та «4) розгляд справ про адміністративні правопорушення, віднесені законом до їх відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю, спрямування їх діяльності» [63].

Тобто, приватний детектив теоретично може здійснювати діяльність, спрямовану на розслідування адміністративних правопорушень. Залучення державою приватних детективів до розслідування адміністративних правопорушень дозволило б вивільнити додаткові ресурси державних правоохоронних органів для ефективнішого розслідування кримінальних правопорушень.

Відповідно до положень частин 1, 5 статті 81 Цивільного процесуального кодексу України (надалі за текстом ЦПК України), кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом, докази подаються сторонами та іншими учасниками справи [64]. Тобто законодавець зобов'язує сторін збирати та подавати до суду докази, причому це не право, а обов'язок. Таким чином, при виконанні умов статей 77–80 ЦПК України [64] приватний детектив може здійснювати збір доказів в цивільному процесі. Що ж до залучення приватного детектива при зборі доказів в цивільному процесі, на практиці його діяльність багато в чому була б схожа з діяльністю особи яка здійснює ведення справи свого клієнта в суді.

Схожа ситуація і в господарському процесі. Відповідно до положень частин 1, 3 статті 74 Господарського процесуального кодексу України (надалі ГПК України), кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом, докази подаються сторонами та іншими учасниками справи [65]. Тому при виконанні умов

статей 76–79 ГПК України [65] приватний детектив може здійснювати збір доказів і в господарському процесі.

Однак, незважаючи на зазначене, детективи не можуть проникати до житла чи іншого володіння особи без її на те згоди, збирати, зберігати, використовувати та поширювати конфіденційну інформацію про особу без її згоди, зчитувати інформацію з телекомунікаційних мереж, використовувати спецзасоби для прослуховування та порушувати таємницю листування, про що зазначено у статтях 30–32 Конституції України [66]. Варто зауважити, що «конфіденційною» в розумінні частини 2 статті 21 Закону України «Про інформацію» є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень [67].

Наразі можна дійти висновку, що в Україні, незважаючи на відсутність чіткого законодавчого врегулювання, приватні детективи можуть здійснювати збір доказів для судів у цивільному, адміністративному та господарських процесах, а також збір інформації про фізичних та юридичних осіб, які є в публічному доступі, однак на цьому їх діяльність у правовому полі закінчується. Незважаючи на це, ринок детективних послуг в Україні містить пропозиції, які явно йдуть у розріз з існуючим законодавством. Враховуючи наявність попиту, було б дивно, якби була відсутня пропозиція, адже детективна діяльність має на меті отримання прибутку, отже, як і будь-яка економічна діяльність, вона підпорядкована економічним законам.

2.2. Взаємодія приватних детективів та державних правоохоронних органів України

Беручи до уваги специфіку послуг, які надають приватні детективи, потрібно розуміти, що, у випадку закріплення такої діяльності на рівні спеціального законодавства, постане питання про взаємодію приватних детективів та органів державної влади разом з державними правоохоронними органами.

Зокрема, у попередньому підрозділі згадувалось про можливість взаємодії органів державної влади та приватних детективів. На думку автора роботи, станом на

сьогоднішній день така взаємодія на практиці стикнулася б з низкою проблем. У випадку будь-якої взаємодії з державними органами варто пам'ятати, що, перш за все, державні органи в своїй діяльності керуються нормами, які мають імперативний характер. Взаємодія ж державних органів та приватних детективів ґрунтується радше на диспозитивному методі. На практиці доволі частою ситуацією є оскарження в судовому порядку діяльності органів влади, що має диспозитивний характер з посиланням на статтю 19 Конституції України [66].

Проте, не варто забувати й про положення статей Закону України «Про місцеве самоврядування» та КУпАП, наведені в попередньому підрозділі в контексті взаємодії органів державної влади та приватних детективів щодо співпраці в розслідуванні адміністративних правопорушень. Таким чином, наразі взаємодія приватних детективів з державними органами очевидно може зіткнутися з великою кількістю проблем при реалізації такої взаємодії на практиці.

Отож, на основі міркувань наведених вище, більш доцільним буде проведення аналізу законопроектів про приватну детективну діяльність та моделей взаємодії державних органів та державних правоохоронних органів з приватними детективами, які містяться у згаданих законопроектах.

Як і у випадку з визначенням поняття приватної детективної діяльності, аналіз було розпочато з найпершого з усіх законопроектів про приватну детективну діяльність. Зокрема, відповідно до статті 6 законопроекту № 5237 від 05 квітня 2000 року передбачається, що приватні детективи, їх об'єднання та служби безпеки суб'єктів господарювання, які під час провадження детективної діяльності отримують відомості про злочин, що готується, або про скоєний злочин, зобов'язані в якомога найкоротший термін повідомити про це співробітника правоохоронного органу [6].

Окрім цього, ця ж стаття передбачає можливість затримання приватним детективом особи, яка вчинила злочин, а також обов'язок детектива передати таку особу в орган внутрішніх справ за місцем затримання [6].

Також передбачено, що приватні детективи, їх об'єднання та служби безпеки суб'єктів господарювання мають право надавати правоохоронним органам допомогу

в забезпеченні правопорядку та інші не заборонені законодавством України послуги, в тому числі на договірній основі [6].

В згаданій статті передбачена й можливість органів Міністерства внутрішніх справ України надавати приватним детективам відомості про фізичних осіб, що містяться в адресних бюро, паспортних підрозділах, облікових підрозділах Державної автомобільної інспекції (повноваження даного органу наразі здійснюють підрозділи Національної поліції України), обліках осіб, що мають судимості або притягалися до кримінальної відповідальності [6].

Важливим також є положення про сприяння органів державного управління приватним детективам у вирішенні соціальних питань, наданні їм в оренду придатних для роботи приміщень, встановлення пільг щодо орендної плати за використання приміщень тощо [6].

Загалом за законопроектом № 5237 взаємовідносини між приватними детективами, державними органами влади та державними правоохоронними органами мають так званий «добросусідський» характер.

В наступному законопроекті № 5380 від 07 квітня 2004 року, а саме: в статті 22 даного законопроекту наведено майже аналогічні, як і в статті 6 законопроекту № 5237 від 05 квітня 2000 року положення про обов'язок приватних детективів повідомляти про факт вчиненого правопорушення державні правоохоронні органи, однак на відміну від попереднього законопроекту тут визначенні чіткі строки такого повідомлення [7].

Також передбачено обов'язок передачі правоохоронним органам оригіналів матеріалів, що підтверджують дану інформацію і можуть бути використані згідно з чинним законодавством України, як судові докази органами прокуратури, слідства та суду України [7].

Не відрізняються від тих, що наведені в законопроекті № 5237 від 05 квітня 2000 року, положення про затримання осіб приватним детективом, співпраці детективів разом з правоохоронними органами в сфері забезпечення правопорядку та порядку, отримання детективами інформації від правоохоронних органів [7].

В дещо іншій редакції викладені положення про сприяння органів держаного управління приватним детективам та детективним об'єднанням в оренді придатних для роботи приміщень, вирішенні їх професійних, соціальних та інших питань. Зокрема, в законопроекті № 5380 від 07 квітня 2004 року було виключено положення про наявність спеціальних пілг у приватних детективів [7].

Проект Закону про приватну детективну діяльність № 3727 від 26 червня 2007 року дублює положення законопроектів № 5237 та 5380 [8].

У проекті закону України від 25 лютого 2008 року № 2120, а саме: в його статті 18 передбачено аналогічний, що і в законопроекті № 5380, обов'язок приватного детектива невідкладно повідомити про факти вчинення кримінального правопорушення, або про готування до вчинення кримінального правопорушення, відповідальні правоохоронні органи. Разом з тим, передбачено передачу таким органам матеріалів, що підтверджують відповідну інформацію [9].

Варто зазначити що в даний законопроект, знову було включено положення, яке згадувалось в законопроектах № 5237 та 5380, про взаємодію приватних детективів та правоохоронних органів в забезпеченні правопорядку. Без змін лишилось положення з законопроекту № 5380 про запит детективами інформації в правоохоронних органах [9].

Водночас, законопроект № 2120 був доповнений положеннями про сприяння органів державної влади та місцевого самоврядування діяльності приватних детективів [9].

Окрім того, додалось положення про заборону органам державної влади та місцевого самоврядування втручатись у професійну детективну діяльність, за винятком випадків виявлення порушень законодавства в процесі цієї діяльності [9].

У проекті Закону України від 12 квітня 2010 року № 6288 взаємодія між приватними детективами, органами державної влади та державними правоохоронними органами регулюється статтею 17 даного законопроекту. Варто зазначити, що вона ідентична за своїм змістом статті 18 законопроекту № 2120 від 25 лютого 2008 року [10].

Говорячи про законопроект № 1093 від 13 грудня 2012 року, необхідно зазначити, що за своїм змістом його 17 стаття ідентична статті 17 проекту закону України від 12 квітня 2010 року № 6288, за винятком змін у об'ємі даних, які можуть бути запитані приватними детективами у правоохоронних органів. Зокрема, в статті 17 даного законопроекту зазначається, що детективи мають право подавати запити на отримання інформації, що містяться в адресних бюро, паспортних підрозділах, облікових підрозділах Державної автомобільної інспекції (повноваження даного органу наразі здійснюють підрозділи Національної поліції України), а також в облікових підрозділах обліку осіб, які мають судимість, або притягалися до кримінальної відповідальності, якщо ці дані затребуються з дотриманням чинного законодавства [11].

У проекті Закону України від 28 грудня 2015 року № 3726, а саме: в його статті 14 передбачено аналогічний, що і в попередніх законопроектах, обов'язок приватного детектива невідкладно повідомити про факти вчинення кримінального правопорушення або про готування до вчинення кримінального правопорушення відповідальні правоохоронні органи. Також, передбачено передачу таким органам матеріалів, що підтверджують таку інформацію [12].

В проекті Закону № 3726 відбулось дублювання положення про незалежність у своїй діяльності приватних детективів від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб [12].

Зокрема, у загаданому законопроекті в дещо іншій редакції викладені положення про взаємодію суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності та правоохоронних органів в охороні правопорядку. Тепер передбачається їх взаємодія щодо попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, переслідування осіб, які їх скоїли, розшуку зниклих осіб, охорони громадського порядку та інші не заборонені законодавством України послуги, у тому числі на договірній основі. Варто звернути увагу, що взаємодія приватного детектива з правоохоронними органами не повинна порушувати його зобов'язань за договором про надання послуг з детективної (розшукової) діяльності [12].

Окрім того, в даному законопроекті не передбачено можливість для детективів направляти інформаційні запити до державних правоохоронних органів [12].

Говорячи про проект закону № 10024 від 08 лютого 2019 року, варто звернути увагу на те, що в його статті 15 викладено в новій редакції положення про детективні запити інформації до правоохоронних органів. Зокрема, передбачено, що за письмовими запитами суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, за наявності згоди осіб, стосовно яких здійснюється збір інформації, відповідні правоохоронні органи можуть надавати їм на договірній основі відомості, що містяться в адресних бюро, паспортних підрозділах, облікових підрозділах патрульної поліції, а також у підрозділах з обліку осіб, які мають судимість або притягалися до кримінальної відповідальності, якщо такі дані затребуються з дотриманням вимог законодавства [13].

Такі зміни цілком логічні, враховуючи реформи в системі правоохоронних органів та заміну міліції на Національну поліцію, що закріплено в частині 5 перехідних положень Закону України «Про Національну поліцію» [68].

Також, в статті 16 даного законопроекту передбачено, що замовниками приватних детективних (розшукових) послуг можуть бути фізичні або юридичні особи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність [13].

При здійсненні аналізу законопроекту № 1228 від 02 вересня 2019 року не було помічено відмінностей між повноваженнями приватних детективів, які закріплені в його 15 статті від тих, що закріплені в законопроекті № 10024 від 08 лютого 2019 року, окрім виключення положень про сприяння державних органів приватним детективам у їх діяльності [14].

Відносно статті 16 даного законопроекту, в якій закріплені положення про те, хто саме може бути замовником детективних послуг, відсутні зміни по відношенню до аналогічної норми в структурі законопроекту № 10024 від 08 лютого 2019 року [14].

Якщо попередні законопроекти були більшою або меншою мірою схожі один на одного в формулюванні основ взаємодії приватних детективів, органів державної

влади та державних правоохоронних органів, то законопроект № 3010 від 04 лютого 2020 року разюче виділяється з всіх своїх попередників.

В статті 16 аналізованого законопроекту передбачаються радше зобов'язання приватних детективів перед органами державної влади та державними правоохоронними органами. Так, передбачено, що суб'єкти приватної детективної діяльності під час її здійснення, у випадку подання скарги на їх дії, зобов'язані надавати пояснення та інформацію (за винятком відомостей, що становлять детективну таємницю) уповноваженому контролюючому органу. Окрім того, суб'єктам приватної детективної діяльності під час здійснення приватної детективної діяльності забороняється приховувати від правоохоронних органів інформацію про факти вчинення тяжкого, або особливо тяжкого кримінального правопорушення, або про готування до вчинення такого кримінального правопорушення, що стала їм відома у процесі здійснення приватної детективної діяльності, видавати себе за працівників правоохоронних органів, представників інших органів державної влади та місцевого самоврядування та у будь-який спосіб перешкоджати діям органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів під час виконання ними їхніх повноважень [15].

Одночасно зазнали змін і положення статті про суб'єктів, які можуть бути замовниками послуг приватних детективів. Відповідно до статті 17 аналізованого законопроекту, замовниками приватних детективних послуг можуть бути фізичні або юридичні особи. Виняток складають лише органи державної влади та органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, зазначені у пункті 1 підпункті а) пункту 2 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (за виключенням депутатів місцевих рад) в інтересах, яких здійснюється приватна детективна діяльність [15].

Найновіший законопроект № 3010-1 від 18 лютого 2020 року повністю ідентичний за своїм змістом в контексті повноважень приватного детектива та кола осіб, які можуть користуватись його послугами до відповідних положень законопроекту № 1228 від 02 вересня 2019 року [16].

Таким чином, підбиваючи підсумки дослідження аналізованих законопроектів на предмет наявності в них механізму взаємодії між приватними детективами, державними органами влади та державними правоохоронними органами, доцільним буде зробити наступні висновки:

- в більш пізніх варіаціях законопроектів про приватну детективну діяльність, спостерігається відхід від так званих «добросусідських» відносин в сторону переважання обов'язків приватних детективів перед органами державної влади та державними правоохоронними органами.
- майже в усіх законопроектах закріплений принцип незалежності приватних детективів та недопустимості втручання в їх законну діяльність органів державної влади та державних правоохоронних органів.
- у всіх законопроектах незмінним обов'язком приватного детектива залишається повідомлення відповідних правоохоронних органів про факт вчинення кримінального правопорушення (якщо така інформація стала відомо йому під час здійснення його діяльності), а також передача правоохоронцям матеріалів, які підтверджують такі відомості (якщо приватний детектив добув такі матеріали під час здійснення своєї діяльності у спосіб, що не порушує чинне законодавство).

На думку автора роботи, найбільш вдалим в контексті взаємодії між приватними детективами, органами державної влади та державними правоохоронними органами є законопроект № 10024 від 08 лютого 2019 року. Такого висновку можна дійти, виходячи з балансу між контролем й підзвітністю приватних детективів перед органами державної влади та державними правоохоронними органами та можливостями, які останні можуть надати приватним детективам для здійснення ними своєї професійної діяльності.

Проводячи аналіз ситуації, яка існує станом на сьогоднішній день, варто пам'ятати, що детективи не мають спеціального статусу. Таким чином, не має й спеціального порядку повідомлення правоохоронних органів про факти вчинення кримінального правопорушення про яке приватним детективам стало відомо під час здійснення їх діяльності. Те саме стосується і порядку передачі матеріалів, які підтверджували б такі відомості.

В сучасних реаліях приватний детектив має право або повідомити або не повідомляти про відомі йому факти вчинення кримінального правопорушення. Адже сучасний Кримінальний кодекс України (надалі за текстом КК України), за загальним правилом, не передбачає відповідальності для пересічних громадян за неповідомлення ними про факт вчинення злочину.

Однак колись така відповідальність була передбачена, а саме: в статті 187 КК від 1960 року [69].

Разом з тим, існують спеціальні норми КК України за якими така відповідальність все ж може наступати. Мова йде про статтю 384, яка передбачає відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань та про статтю 385, яка передбачає відповідальність за відмову від дачі показань [70].

Також варто пам'ятати, що наразі існує відповідальність за свідоме приховування вчинення злочину, що встановлено статтею 396 КК України. У даному випадку, мова йде про заздалегідь не обіцяне приховування тяжкого чи особливо тяжкого злочину [70].

Таким чином, станом на сьогодні детектив би ніс відповідальність за неповідомлення про відомий йому факт вчинення злочину лише у разі, якби відмовився надавати про це відомості під час допиту, свідомого приховування факту вчинення злочину або у разі повідомлення завідомо неправдивої інформації правоохоронним органам.

У випадку, якщо приватний детектив вирішить повідомити правоохоронні органи про факт вчинення злочину, про який йому стало відомо, то така взаємодія відбуватиметься в порядку статті 60 КПК України. Право детектива передати на підтвердження повідомленої ним інформації речових доказів встановлено у пункті 2 частині 2 згаданої статті КПК України [61].

Враховуючи вищевказане, з точки зору КПК, приватний детектив, як і будь-який громадянин, може мати статус або потерпілого, або заявника, або свідка, якщо говорити про нього як про суб'єкта який повідомляє про вчинення злочину.

На думку автора роботи, навіть в контексті перспективного узаконення приватної детективної діяльності помилковим буде зрівнювати у повноваженнях

приватного детектива та державні правоохоронні органи. Необхідно розуміти, що хоча в деяких аспектах діяльності їх функції можуть перетинатись, однак вони не тотожні. Тому доцільною до застосування є концепція статусу приватних детективів, як «додаткової руки», тобто допоміжної ланки для державних правоохоронних органів. Адже такий підхід не суперечить основній місії приватних детективів і водночас не вступає у колізійний підхід з чинним законодавством. Детальніше про перспективи закріплення статусу приватних детективів мова йтиме далі.

2.3. Існуючі моделі визначення повноважень приватного детектива в Україні та їх порівняння з закордонним досвідом

Беручи до уваги тему дослідження, а також проведений вище аналіз законодавчого урегулювання приватної детективної діяльності, що існує в Україні на сьогоднішній день, доцільно буде проаналізувати наявні у вищезгаданих законопроектах моделі визначення повноважень приватного детектива.

Загалом, здійснюючи аналіз чинного Українського законодавства доволі складно визначити, що може, а чого не може робити приватний детектив під час здійснення своєї професійної діяльності. У попередніх підрозділах на основі аналізу законодавства було встановлено, що наразі у приватних детективів такі самі права, як і в пересічних громадян. В свою чергу, це створює невизначеність, яка потенційно може призвести до порушень прав людини.

Про це у своїй статті зазначав А. П. Заєць. Зокрема, у згаданій статті, автор висловлює міркування про те, що унормування приватної детективної діяльності є вкрай необхідним з огляду не лише на потребу визначення правового статусу приватних детективів, організаційно-правових форм їх діяльності, прав і повноважень, але й з огляду на те, що вони працюють у сфері, яка дуже тісно переплітається з правами людини. Адже, правова невизначеність веде до неоднозначного тлумачення прав і повноважень детективів, їх можливостей при виконанні доручень клієнтів [54, с. 58].

Проте, перш, ніж приступати до аналізу моделей визначення повноважень приватного детектива, варто звернутись до висновків першого розділу, де зазначалось, що діяльність приватних детективів може бути направлена на збір інформації про фізичних та юридичних осіб, розшукування зниклих фізичних осіб та майна, надання послуг охорони та послуг з забезпечення приватності, а також захисту інформації та даних клієнта.

Таким чином, можна сформулювати орієнтовний перелік повноважень, необхідних детективу для проведення своєї діяльності. Зокрема, для збору інформації або розшуку зниклої особи приватним детективам необхідно буде опитувати осіб, робити офіційні запити, оглядати певні локації та можливо деякі речі. В той же час, надання охоронних послуг, очевидно, пов'язане з потенційною необхідністю застосування зброї. Також, важливим залишається питання можливості затримання особи приватним детективом, якщо останній застав таку особу за вчиненням злочину.

Нижче наведена порівняльна таблиця, в якій зазначено назву законопроекту, перелік повноважень приватних детективів, а також відповідну відмітку про наявність, або відсутність закріплення певного повноваження приватного детектива у відповідному законопроекті.

Законопро ект	Опитуван ня осіб (за їх згодою)	Наведен ня довідок, Створен ня запитів	Огляд та вивчен ня предмет ів (за згодою власни ка)	Зовнішні й огляд будівель та приміще нь, Внутріш ній (за згодою власника)	Спостереже ння за особою	Затриман ня особи	Застосува ння вогнепаль ної зброї	Проведен ня експерти з
5237 від 05.04.2000	+	+	+	+	+	-	+	-
5380 від 07.04.2004	+	+	+	+	+	+	+	+
3727 від 26.06.2007	+	+	+	+	+	+	+	+
2120 від 25.02.2008	-	+	+	+	+	+	-	-
6288 від 12.04.2010	-	+	+	+	+	-	-	-
1093 від 13.12.2012	-	+	+	+	+	-	-	-
3726 від 28.12.2015	-	+	+	+	+	-	+	-

10024 від 08.02.2019	-	+	+	+	+	-	-	-
1228 від 02.09.2019	+	+	+	+	+	-	-	-
3010 від 04.02.2020	+	+	+	+	+	-	-	-
3010-1 від 18.02.2020	+	+	+	+	+	-	-	-

Як видно з даних, наведених в таблиці, законопроектами, які надають найбільш широкі повноваження приватним детективам під час здійснення останніми своєї професійної діяльності є законопроекти № 5237 від 05 квітня 2000 року (стаття 15) [6], № 5380 від 07 квітня 2004 року (стаття 20) [7], № 3727 від 26 червня 2007 року (стаття 20) [8] та № 2120 від 25 лютого 2008 року (стаття 16) [9]. Відповідно законопроекти № 5380 та № 3727 містять в собі найширше коло повноважень приватних детективів і якби не положення КПК України про проведення негласних слідчих розшукових дій лише правоохоронними органами, то приватні детективи умовно мали б майже ідентичний статус [61].

Починаючи з законопроекту № 6288 від 12 квітня 2010 року (стаття 15), прослідковується суттєве обмеження повноважень приватних детективів. Зокрема, було виключено положення про право приватного детектива на опитування особи, затримання особи, проведення експертизи та використання вогнепальної зброї [10].

Те саме стосується й законопроектів № 1093 від 13 грудня 2012 року (стаття 15) [11], № 3726 від 28 грудня 2016 року (стаття 12) [12] та № 10024 від 08 лютого 2019 року (стаття 13) [13]. Щоправда, в проекті закону № 3726 від 28 грудня 2016 року приватним детективам знову надали право на використання вогнепальної зброї [12].

Стосовно останніх законопроектів № 1228 від 02 вересня 2019 року (стаття 13) [14], № 3010 від 04 лютого 2020 року (стаття 15) [15] та № 3010-1 від 18 лютого 2020 року (стаття 13) [16], варто зазначити, що в них остаточно закріпилась законотворча традиція по обмеженню приватних детективів у праві на носіння зброї, використання вогнепальної зброї та проведення експертиз. Водночас, приватним детективам повернули право проводити опитування осіб (за їх згодою) з метою збору

інформації та перевірки відомостей необхідних їм для виконання своїх професійних завдань.

Зокрема, ситуація з законодавчим закріпленням та можливими у майбутньому моделями визначення повноважень приватних детективів в Україні після здійснення аналізу чинного законодавства стала більш менш зрозумілою. Однак, на мою думку, для цілей третього розділу даної роботи, варто дослідити закордонний досвід з цього питання.

З огляду на стан розвитку інститутів приватної детективної діяльності та наявності конкретних законодавчих актів були обрані наступні країни: Російська Федерація, Німеччина, Франція та Сполучені Штати Америки.

В Російській Федерації діяльність приватних детективів урегульована Федеральним законом «Про приватну розшукову діяльність» від 11 березня 1992 року № 2487-1. У статті 5 цього Закону чітко визначено, як саме приватні детективи можуть здійснювати свою діяльність. Відповідно до цієї норми, під час приватної розшукової діяльності допускаються усне опитування громадян та посадових осіб (за їх згодою), наведення довідок, вивчення предметів і документів (з письмової згоди їх власників), зовнішній огляд будівель, приміщень та інших об'єктів, спостереження для отримання необхідної інформації з метою надання послуг. При здійсненні приватної розшукової діяльності допускається використання відео та аудіозаписів, відео та фотозйомки, технічних та інших засобів, які не завдають шкоди життю та здоров'ю громадян та навколишньому середовищу, відповідно до законодавства Російської Федерації. Під час здійснення своєї діяльності приватний детектив зобов'язаний дотримуватися законодавства Російської Федерації в частині захисту інформації, що торкається особистого життя і майна громадян [71]. Також, передбачена можливість надання охоронних послуг спеціальними організаціями, створеними для цих цілей, відповідно до статті 11 вказаного Закону, однак, передбачено, що такі послуги надають не детективи, а приватні охоронці [72].

На перший погляд може здатися, що у приватних детективів в Російській Федерації доволі широкі повноваження. Однак, це не зовсім так. Адже, крім статті 5 цього Закону, в ньому є й стаття 7, у якій передбачені чіткі обмеження для детективів

під час здійснення їх діяльності. Відповідно до зазначеної норми, приватним детективам у Російській Федерації забороняється: 1) приховувати від правоохоронних факти готування або вчинення злочинів, про які їм стало відомо; 2) видавати себе за співробітників правоохоронних органів; 3) збирати відомості, пов'язані з особистим життям, з політичними і релігійними переконаннями окремих осіб; 4) здійснювати відео і аудіозапис, фото і кінозйомку в службових чи інших приміщеннях без письмової згоди на те відповідних посадових, або приватних осіб; 5) вдаватися до дій, які посягають на права і свободи громадян; 6) вчиняти дії, що ставлять під загрозу життя, здоров'я, честь, гідність і майно громадян; 7) фальсифікувати матеріали, або вводити в оману клієнта; 8) розголошувати зібрані під час виконання договірних зобов'язань відомості про замовника, в тому числі відомості, що стосуються питань забезпечення захисту життя і здоров'я громадян та (або) охорони майна замовника, використовувати їх в будь-яких цілях всупереч інтересам замовника, або в інтересах третіх осіб, крім як на підставах, передбачених законодавством Російської Федерації; 9) передавати свою ліцензію для використання іншими особами; 10) використовувати документи та інші відомості, отримані в результаті здійснення оперативно-розшукової діяльності органами, уповноваженими в даній сфері діяльності; 11) отримувати і використовувати інформацію, що міститься в спеціальних та інформаційно-аналітичних базах даних органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, в порушення порядку, встановленого законодавством Російської Федерації.» [73].

Також, варто зазначити, що в цій державі детективна діяльність є ліцензованою. Відповідно до статті 6 згаданого Закону, надання ліцензій на здійснення приватної детективної діяльності проводить федеральний орган виконавчої влади, уповноважений у сфері приватної охоронної діяльності, або його територіальний підрозділ. Ліцензія надається строком на п'ять років і дійсна на всій території Російської Федерації. Рішення про надання, або про відмову в наданні ліцензії приймається в термін не більше сорока п'яти днів. Урядом Російської Федерації затверджується положення про ліцензування приватної детективної діяльності, в

якому встановлюються порядок ліцензування цього виду діяльності і перелік ліцензійних вимог [74].

Натомість, у Німеччині не існує закону про приватну детективну діяльність, немає спеціальних вимог до такого виду діяльності, а також ліцензування для здійснення цієї складної роботи [75]. Щоб займатися детективною діяльністю у цій європейській державі існує лише вимога реєстрації бізнесу відповідно до статті 14 Правил торгівлі [75]. Оскільки це вид діяльності, який потребує моніторингу, компетентний орган повинен перевірити надійність надавача таких послуг, відповідно до статті 38 Правил торгівлі, відразу після реєстрації бізнесу або реєстрації бізнесу, відповідно до статті 14 Правил торгівлі [76]. Після цієї реєстрації бізнесу кожен в Німеччині може використовувати ім'я «детектив» і виконувати відповідну роботу, незалежно від професійної підготовки, досвіду та особистої придатності.

Єдиним зводом правил, який регулює цей вид діяльності в Німеччині, є Професійний кодекс поведінки для детективної індустрії, який по своїй суті дуже схожий на вітчизняні кодекси професійної етики для суддів, адвокатів, прокурорів та нотаріусів. Відповідно до пункту 2 статті 3 даного Кодексу, приватні детективи не мають жодних зобов'язань, які можуть обмежувати їх професійну свободу вибору [77]. Проте цю норму не слід тлумачити, як надання детективам якихось більш широких можливостей у зборі інформації чи доказів, ніж пересічним громадянам, адже Кодексом встановлені певні зобов'язання детектива перед державними органами та судами. Так, відповідно до статті 16 Кодексу, детективи повинні приймати запити та належним чином оформити відповідь з датою отримання та підписом з підтвердженням отримання, та негайно відправити їх до відповідного органу [77].

Оригінали документів, або копії документів із судів і органів влади, які надаються детективам для перевірки, повинні зберігатися в безпечному місці і повертатися відповідно до встановленого терміну, а також має бути забезпечено, реалізація принципу нерозголошення цих відомостей стороннім особам [77].

Під час запиту інформації від судів, органів влади, державних службовців та осіб, адвокатів та лікарів на рівних умовах необхідно дотримуватися відповідних правових норм [77].

Оскільки право на перевірку файлів обмежене законодавчими положеннями чи розпорядженням органу, що видає такі документи для перевірки, детективи повинні дотримуватися цих обмежень під час передачі вмісту файлів своїм клієнтам чи іншим особам. Однак, варто зауважити, що детектив не зобов'язаний повідомляти правоохоронні органи (поліцію, прокуратуру) про злочини за змістом Кримінального кодексу чи інших законів (за винятком покарання за нерозголошення відповідно до статті 138 Кримінального кодексу Федеративної республіки Німеччини) [77].

Таким чином, законодавче врегулювання даного виду діяльності в Федеративній республіці Німеччині визначає місце приватного детектива в суспільстві, як такого собі «спеціаліста по збору доказів», який хоч і немає відчутних переваг перед звичайним громадянином, однак в силу свого досвіду, може здійснити такий збір доказів ефективніше. Також, доцільно зазначити про диспозитивність законодавчого врегулювання статусу приватних детективів в Німеччині, адже фактично в наведених нормах явно прослідковується принцип «дозволено все, що не заборонено».

У Франції приватна детективна діяльність регулюється Законом «Про організацію діяльності приватного детектива» та статтями 1984-2010 Цивільного кодексу Франції. Відповідно до статті 1 згаданого Закону, приватним детективом у Франції визнається будь-яка фізична особа, яка незалежно від того чи знаходиться вона в підпорядкуванні, чи ні, здійснює за винагороду і від імені інших діяльність, що складається з: пошуку зниклих осіб, втрачених або вкрадених речей; збирає інформацію, що стосується цивільного стану, поведінки, моральності та платоспроможності окремих осіб; збирає докази або встановлює факти, які викликають, або можуть викликати конфлікти між людьми, або які можуть бути використані для припинення цих конфліктів [78].

У Франції також існують певні обмеження для здійснення детективної діяльності. Відповідно до статті 5 вказаного Закону, приватному детективу

заборонено навмисно шпигувати, знімати або змушувати фотографуватися людей, що знаходяться в місцях, недоступних для публіки, з використанням будь-якого пристрою, без дозволу представника правоохоронних органів та зацікавленої особи [78]. Окрім того, приватному детективу забороняється встановлювати або надавати клієнту чи третім особам будь-який пристрій з метою вчинення однієї з описаних вище дій [78]. Також, статтею 7 даного Закону передбачено, що приватному детективу забороняється збирати інформацію, що стосується інтимних стосунків або сексуальної орієнтації осіб, за винятком випадків, коли їх поведінка суперечить закону, або може служити підставою для розлучення, коли він діє на підставі замовлення одного з подружжя [78]. Більше того, відповідно до статті 14 аналізованого Закону, приватному детективу забороняється будь-яким чином представляти себе членом поліції чи громадської інформаційної служби [78]. Окрім того, для представлення інтересів свого клієнта детектив отримує від нього довіреність в порядку передбаченому статтями 1984-2010 Цивільного кодексу Франції [79].

Приватна детективна діяльність у Франції є ліцензованим видом діяльності. Видачу ліцензій та контроль за приватними детективами здійснює Національна рада по приватній безпеці, яка є органом в структурі Міністерства внутрішніх справ Франції [80].

Досліджуючи питання здійснення приватної детективної діяльності в Сполучених штатах Америки, варто зазначити, що єдиного федерального закону про приватних детективів не існує, а є лише закони штатів, які врегульовують дане питання [81]. Як зазначає Е. Н. Балувев, в Сполучених Штатах Америки приватна детективна діяльність є ліцензованою в більшості з штатів, а самі ліцензії поділяються на 3 види:

- ліцензія, яка дозволяє займатися лише розшуковою діяльністю;
- ліцензія, яка дозволяє займатися лише охоронною діяльністю;
- ліцензія, яка є поєднанням двох попередніх та дозволяє обидва види діяльності [82, с. 3].

Детальний аналіз законодавства про приватних детективів всіх 50 штатів значно б перевантажив моє дослідження. Отож, увагу сконцентруємо на окрузі Колумбія, як на «столичному» окрузі Сполучених Штатів Америки.

Відповідно до пункту 1, статті 2000, глави 17 Муніципальних правил округу Колумбія передбачено, що приватний детектив – це будь-яка особа, яка займається бізнесом або рекламує, або представляє себе, як того, хто надає наступні послуги: виявлення або розкриття злочину чи злочинців; збір інформації для доказів, що стосуються злочину чи злочинців; спостереження за особою; пошук зниклої особи чи майна [83].

В окрузі Колумбія передбачено, що ніхто не може мати ліцензію приватного детектива, якщо лише начальник поліції столичного управління поліції округу Колумбія або його уповноважений (також званий «начальник поліції») не засвідчать міському голові, що начальник поліції затверджує видачу ліцензії такій особі [83]. Окрім того, в місті Вашингтон діють окремі правила для приватних детективів. Так, відповідно до статті 18.165.010 Кодексу міста Вашингтон, приватне агентство розслідувань – це юридична особа, яка має ліцензію та займається бізнесом з надання наступних послуг: розкриття злочинності та пов'язаної з нею інформацією; бізнес розслідування; розшук зниклого чи викраденого майна; розслідування дрібних злочинів; збір доказів, які будуть використані перед судом, колегією, посадовою особою чи слідчим комітетом; виявлення наявності електронних пристроїв підслуховування [84]. Дозвіл на застосування зброї та спецзасобів відрізняється залежно від штату, однак по всій території Сполучених Штатів Америки діє заборона видавати себе за представника правоохоронних органів, незаконне прослуховування та проникнення на приватну територію [81].

***

Таким чином, на основі аналізу Українського законодавства та на основі аналізу законодавчих актів, що регулюють приватну детективну діяльність за кордоном можна дійти до наступних висновків:

- світова практика тяжіє до чіткого розділення приватних детективів та державних правоохоронних органів, однак не перешкоджає та в деяких випадках заохочує їх співпрацю. У випадку з Францією, де й зародилась приватна детективна діяльність, її засновником був колишній співробітник правоохоронних органів [43].

- найбільш лояльним та м'яким по відношенню до приватних детективів є законодавство Франції, адже наявне, як чітке регулювання приватної детективної діяльності, так і контроль разом з підтримкою з боку держави.

- вітчизняні законопроекти дуже схожі на Федеральний закон Російської федерації про приватну детективну діяльність, особливо найперші з них. Відверто кажучи, вони в деяких своїх положеннях містять просто перекладені й мінімально «підігнані» під вітчизняне законодавство положення з Федерального закону Російської Федерації.

Отож, станом на сьогодні в Україні вже є доволі непогані напрацювання в області законодавчого закріплення приватної детективної діяльності. Окрім того, за кордоном є багато прикладів успішної легалізації та інтеграції такого виду діяльності в державне й суспільне життя, тож цілком ймовірно, що найближчим часом в Україні все ж буде легалізована приватна детективна діяльність.

РОЗДІЛ 3

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Співвідношення дотримання прав людини та здійснення приватної детективної діяльності в Україні

Коли йдеться про можливі порушення прав людини під час здійснення приватної детективної діяльності, варто розуміти, які саме права людини можуть бути порушені та з якими правами людини пов'язана така діяльність приватних детективів.

Беручи до уваги перелік пропозицій з ринку приватних детективних послуг України, який був визначений у першому розділі, а саме: збір інформації про фізичних та юридичних осіб, розшукування зниклих фізичних осіб та майна, надання послуг охорони та послуг з забезпечення приватності, а також захисту інформації та даних клієнта, можна зробити певні висновки стосовно дотичних до цих послуг прав людини, що можуть бути порушені.

Однак, перед початком більш детального аналізу даного питання хотілося б згадати, що за результатами проведеного в межах даної роботи опитування 46,5 % опитаних вважає, що діяльність приватного детектива не може порушити прав людини [Додаток 1].

Проте, незважаючи на згадані результати опитування, ситуація на практиці зовсім інша. Для прикладу, фундаментальним правом, яке потенційно може бути порушено внаслідок діяльності приватних детективів є право на повагу до особистого та сімейного життя. Дане право гарантоване статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод:

Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [85].

Окрім того, дане право закріплене і статтею 12 Загальної декларації прав людини «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань» [86].

У статті 33 Конституції України також передбачені гарантії по захисту даного права:

Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [66].

Відносно права на повагу до особистого та сімейного життя потрібно розуміти, що порушити це право можна шляхом збору конфіденційної інформації про особу. Однак, тут варто чітко визначитись з тим, чим саме є конфіденційна інформація.

Цікавим в контексті дослідження даного питання є Рішення Конституційного суду України від 20 січня 2012 року в якому зазначається наступне:

Таким чином, Конституційний Суд України, даючи офіційне тлумачення частин першої, другої статті 32 Конституції України, вважає, що інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) - це будь-які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а саме: національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, матеріальний стан, адреса, дата і місце народження, місце проживання та перебування тощо, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами, зокрема членами сім'ї, а також відомості про події та явища, що відбувалися або відбуваються у побутовому, інтимному, товариському, професійному, діловому та інших сферах життя особи, за винятком даних стосовно виконання повноважень особою, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування. Така інформація про фізичну особу та членів її сім'ї є конфіденційною і може бути поширена тільки за їх згодою, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [87].

В свою чергу, описане вище фундаментальне право на повагу до особистого та сімейного життя включає в себе низку похідних прав, а саме: право на недоторканість житла, право на таємницю листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції, право спростувати недостовірну інформацію відносно себе та членів своєї сім'ї, право вимоги на вилучення інформації відносно себе.

Зокрема, право на недоторканість житла закріплено в статті 30 Конституції України [66] й продубльовано в статті 311 Цивільного кодексу України (надалі за текстом ЦК України):

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку [88].

Окрім цього, дане право закріплене й в статті 3 ЦК України «загальними засадами цивільного законодавства є неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини» [88].

Також, статтею 267 КПК України передбачено можливість проведення огляду публічно недоступних місць лише уповноваженими представниками правоохоронних органів і лише з дотриманням чіткої процедури [61].

Таким чином, можна дійти висновку, що надання послуги збір інформації про особу потенційно порушує право особи на повагу до особистого та приватного життя. Якщо ж такий збір інформації був пов'язаний з проникненням у житло особи, то це вже грубе порушення права людини на повагу до особистого та приватного життя, а також права на недоторканість житла.

Доволі показовими в даному аспекті є вирок від 13 лютого 2013 року, у справі № 404/5528/12 Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська та вирок від 17 грудня 2019 року, у справі № 161/19355/19 Луцького міськрайонного суду.

У першій справі приватний детектив незаконно придбав спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, для здійснення своєї діяльності та збирав конфіденційну інформацію про фізичних осіб на замовлення своїх клієнтів. Співробітники Служби безпеки України під час проведення досудового розслідування зібрали доказову базу на підтвердження незаконних дій приватного детектива. За результатами розгляду справи суд визнав його винним у вчиненні злочину, передбаченого частиною 2 статті 182 КК України у редакції 2001 року, тобто незаконне збирання та зберігання конфіденційної інформації про особу, вчинене повторно, та злочину, передбаченого частиною 1 статті 359 КК України у

редакції 2001 року, тобто незаконне придбання, збут та використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації та засудив його до двох років та шести місяців позбавлення волі [89].

У другій справі приватний детектив збирав конфіденційну інформацію на замовлення клієнтів та незаконно придбав набої до зброї. За результатами розгляду справи суд визнав його винним у вчиненні умисних дій, які виразились у незаконному збиранні та зберіганні конфіденційної інформації про особу, тобто вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 182 КК України. Також, приватний детектив своїми умисним діями, які виразились у незаконному збиранні та зберіганні конфіденційної інформації про особу, з ознакою повторності, вчинив кримінальне правопорушення, передбачене частиною 2 статті 182 КК України. Більше того, приватний детектив, своїми умисним діями, які виразились в придбанні, носінні та зберіганні бойових припасів без передбаченого законом дозволу, вчинив кримінальне правопорушення, передбачене частиною 1 статті 263 КК України. В результаті між сторонами справи була укладена угода про визнання вини в порядку статті 469 КПК України. Приватного детектива зобов'язали сплатити штраф у розмірі [90].

Доволі неочікуваним виявилось те, що в процесі аналізу судової практики (за період з 2013 по 2021 роки) знайшлось лише дві справи про притягнення приватних детективів до відповідальності. Можна допустити, що такий стан справ пов'язаний з тим, що пересічні громадяни, на жаль, часто не знають, як захистити свої законні права та інтереси від протиправного їх порушення.

Що ж до права на таємницю листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції, то таке право закріплене в статті 31 Конституції України, «Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» [66].

Тож послуги, що стосуються отримання будь-яких відомостей з кореспонденції фізичної особи, є незаконними. Окрім того, такі послуги порушують положення параграфу 2 глави 27 КПК України [61].

Щодо права спростувати недостовірну інформацію відносно себе та членів своєї сім'ї та права вимоги на вилучення інформації відносно себе, доцільно буде розглядати їх в контексті права на повагу до честі й гідності й ділової репутації особи. Оскільки дії приватних детективів потенційно можуть нести негативні наслідки для таких немайнових прав особи.

Зокрема, у статті 33 Конституції України зазначено, що кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації [66]. Окрім того, ці положення закріплені в статті 23, 201 та 297 ЦК України [88].

Також, в процесі дослідження питання співвідношення дотримання прав людини та здійснення приватної детективної діяльності в Україні було виявлено декілька цікавих судових рішень та один вирок, в яких опосередковано згадується приватна детективна діяльність. Зокрема, мова йде про рішення від 25 червня 2013 року у справі № 0124/6942/2012 Ялтинського міського суду, вирок від 24 червня 2016 року у справі № 536/159/16-к Кременчуцького районного суду, рішення від 06 грудня 2016 року у справі № 415/1768/16-ц Лисичанського міського суду та рішення від 07 березня 2019 року у справі № 495/9654/18 Білгород-Дністровського міськрайонного суду.

Справа № 0124/6942/2012 стосувалась спору між чоловіком і жінкою про визначення місця проживання дитини. Зокрема, позивач для встановлення місця перебування матері й дітей скористався послугами приватного детектива:

Допитаний в судовому засіданні позивач пояснив, що відповідач перешкоджає йому зустрічатися з їх донькою, переховувалася від нього, скриваючи від нього своє місце проживання, для встановлення якого він скористався послугами приватного детектива. Він має роботи заробіток, будинок де є кімната для доньки яку він для неї влаштував. Він хоче спілкуватися та займатися вихованням дитини без заподіяння їй шкоди тому

бажає це робити у час шкільних канікул та свят, про що також просять його батьки, яким вона приходитьсь онукою [91].

З однієї сторони, батько дітей таким чином намагався реалізувати своє право на спілкування з дітьми та нівелювати негативні наслідки від протиправних дій матері дітей, що передбачено статтею 151 та 153 Сімейного кодексу України [92]. Однак, такими своїми діями він порушив право матері дітей на повагу до особистого та сімейного життя. Адже, забезпечення своїх прав через порушення прав інших виглядає доволі сумнівним способом захисту своїх законних інтересів. Такі ж обставини і в рішенні від 06 грудня 2016 року у справі № 415/1768/16-ц Лисичанського міського суду [93].

А от на прикладі справи № 495/9654/18 можна побачити реальну користь приватної детективної діяльності для пересічних громадян. Справа стосувалася поновлення пропущеного строку для прийняття спадщини. Поважність пропуску строку позивачка вказує, що не мала можливості подати заяву до нотаріальної контори про прийняття спадщини завчасно, оскільки її батьки розлучилися ще у 1980 році та після розлучення вона з мамою переїхали мешкати у інше місто, та на теперішній час вона постійно мешкає у Російській Федерації. По мірі можливості вона приїжджала до батька, спілкувалась з ним, останні декілька років це відбувалось у літній період часу, коли вона могла брати відпустку. Останній час вона з ним бачилась влітку 2017 року та домовилась, як завжди, що приїде наступного літа у серпні місяці. На початку липня 2018 року з нею зв'язався приватний детектив, який повідомив, що її шукають у м. Білгород-Дністровському, відносно батька та надав їй контактний номер. Вона одразу зв'язалася за наданим контактом у телефонному режимі з сусідкою батька, яка повідомила, що її батько помер на початку 2018 року, однак внаслідок відсутності будь-яких відомостей про неї, вона була змушена найняти детектива, щоб її знайшли [94].

Також, позитивною практикою є вирок від 24 червня 2016 року у справі № 536/159/16-к Кременчуцького районного суду. В даній справі потерпілий надав пояснення, що він має новий жилий будинок, будівництвом якого займався особисто по власному проекту. 07 серпня 2015 року вранці дізнався про вчинену крадіжку

речей та грошей. Бажаючи спіймати злодіїв звертався до приватного детектива та особисто проводив розслідування, дізнався, що частина викраденого майна зберігається у одного з обвинувачених, останній зізнався у крадіжці разом з іншим обвинуваченим, видав працівникам поліції частину викраденого та повідомив, що інші речі збувались через ломбарди та комісійні магазини. Він хотів викупити в ломбарді належний йому викрадений телевізор «LG», але на жаль він вже був проданий. Валютні цінності були ним куплені в обмінних пунктах, на підтвердження чого надав квитанції та зберігав гроші в сейфі в будинку. Вчиненою крадіжкою завдано моральну шкоду з огляду на те, що будинок, двері та вікна значно пошкоджені, з системи опалення витекла речовина та залила обидва поверхи, йому та членам сім'ї дуже важко знаходитись у будинку, де «погосподарювали» злодії, тому прийнято рішення про продаж садиби, про яку він мріяв та будував для себе. Просив задовільнити в повному обсязі цивільний позов. На основі розслідування проведеного приватним детективом та потерпілим, а також матеріалам кримінальної справи зібраним правоохоронними органами винних осіб було засуджено до семи років позбавлення волі, а потерпілому присуджено виплату матеріальної та моральної шкоди [95].

Таким чином, на основі дослідження проведеного в даному підрозділі, можна впевнено говорити про те, що до прийняття спеціального регулюючого закону та гармонізації між ним та чинним законодавством, діяльність приватних детективів, з великою ймовірністю, призведе до порушення прав людини та громадянина.

Разом з цим, хочеться відмітити, що аналіз судової практики не лише виявив реальні кейси з притягнення приватних детективів до відповідальності за порушення ними у своїй діяльності прав людини, але й підтвердив раніше наведене міркування про те, що приватна детективна діяльність реально здійснюється в Україні. Причому така діяльність має вже доволі тривалу історію.

Водночас, з огляду на малу кількість судової практики по даній категорії справ актуальним залишається питання захисту громадянами своїх порушених внаслідок діяльності приватних детективів прав.

Окрім того, під час аналізу судової практики були виявлені кейси, які висвітлювали роботу приватного детектива, яка не лише не порушила права людини, але й сприяла їх відновленню.

3.2. Визначення перспективних напрямів розвитку приватної детективної діяльності

На основі отриманих відомостей з першого та другого розділів, можна дійти висновку, що приватна детективна діяльність, як за кордоном, так і в Україні має перспективи розвитку. Задля визначення перспективних напрямків розвитку, необхідно згадати про основні переваги приватної детективної діяльності для суспільства та держави.

Як уже було з'ясовано раніше, приватна детективна діяльність виникла, як реакція суспільства на те, що державні правоохоронні органи не могли належним чином виконувати покладені на них обов'язки по розслідуванню злочинів. Основним плюсом приватної детективної діяльності для держави стало розвантаження правоохоронної системи. Окрім того, в людському житті іноді виникають проблеми інтимного характеру, найпоширенішим прикладом є подружня зрада або ж необхідність підтвердити чи спростувати певну інформацію відносно фізичної або юридичної особи. Безумовно, звертатися до правоохоронців для розв'язання таких питань неможливо. В свою чергу, однією з найбільш популярних «детективних» послуг є розслідування фактів подружньої зради та збір інформації про особу, наприклад, перевірка інформації про контрагента. Таким чином, можна сформулювати наступну тезу – приватна детективна діяльність – це одне з допоміжних, логічних, еволюційних відгалужень правоохоронної системи, яке виникло внаслідок розвитку держави і суспільства, основною ціллю якого є підтримка основної правоохоронної системи там, де вона не справляється з поставленими задачами і захист прав людей у тих сферах, які не належать до компетенції правоохоронних органів.

Однак, незважаючи на очевидні плюси приватної детективної діяльності, варто згадати й про її негативні аспекти. Очевидним мінусом, особливо в країнах, де

відсутнє законодавче врегулювання такого виду діяльності, є те, що приватні детективи, надаючи послуги своїм клієнтам, фактично порушують закон. Також, доволі невизначеним залишається питання захисту персональних даних, адже робота приватного детектива пов'язана зі збором інформації, серед якої може виявитися й конфіденційна інформація. Окрім того, актуальним залишається питання відновлення порушених прав людини, що були порушені внаслідок діяльності приватного детектива, а також питання притягнення до відповідальності приватних детективів, внаслідок дій яких були порушені права людини.

Дослідження проведене в першому і другому розділах, на жаль, показало, що доволі часто реальна практична діяльність детективів йде всупереч чинному законодавству. Таким чином, основним напрямком розвитку приватної детективної діяльності є удосконалення законодавчого врегулювання в цій сфері. Беручи до уваги наведені вище міркування, можна дійти висновку, що наразі існують такі напрямки розвитку в сфері законодавчого регулювання приватної детективної діяльності:

- Створення спеціалізованих законів, які регулюють даний вид діяльності.
- В країнах з федеративною формою устрою, створення уніфікованого законодавства.
- «Внутрішня» та «зовнішня» гармонізація вже існуючого вітчизняного законодавства в країнах де існує приватна детективна діяльність.

Говорячи про створення спеціалізованих законів, що регулюватимуть приватну детективну діяльність, варто зазначити, що такі органи необхідні, оскільки так чи інакше приватні детективи надають спеціалізовані послуги (розшук осіб, збір інформації, проведення розслідувань) і врегулювання їх діяльності нормами так званого «комерційного» чи «бізнес» права виглядає недоцільним і не зможе забезпечити належний рівень контролю з боку держави. Окрім того, з наведеного вище виникає питання професійної підготовки осіб, що займаються приватною детективною діяльністю та можливого ліцензування їх виду діяльності, як особливого виду підприємництва.

Щодо уніфікації законодавства в країнах з федеративним устроєм, то на прикладі Сполучених Штатів Америки можна яскраво побачити проблеми, які несе в

собі різне регулювання одного й того ж виду діяльності в різних адміністративних одиницях країн з федеративним устроєм. Такий стан справ створює додаткові перешкоди для діяльності приватних детективів та гальмує розвиток даної професії. Окрім того, у разі неоднакового регулювання такого виду діяльності у різних адміністративних одиницях постає ряд питань таких як:

- нерівність перед законом осіб, що займаються приватною детективною діяльністю (в одній адміністративній одиниці законодавство може бути більш сприятливим для діяльності приватних детективів, ніж в іншій);
- можливість уникнення покарання за порушення прав людини (в одній адміністративній одиниці детектив вчинив правопорушення, однак в адміністративній одиниці його місця перебування такі дії не вважаються порушенням);
- додаткові бюрократичні складнощі пов'язані з здійсненням контролю за діяльністю приватних детективів (в кожній адміністративній одиниці наявний свій орган, що здійснює контроль за діяльністю приватних детективів і не завжди дії таких органів будуть узгоджені).

В той же час, на прикладі Російської Федерації можна бачити, як єдиний федеральний закон може допомогти уникнути описаних вище проблем.

Відносно вирішення колізії з інформацією, яка відноситься до «приватної» інформації про особу, варто враховувати сучасні світові реалії. Наразі, в світі поняття «приватності» інформації уже є чимось дуже ефемерним. Яскравим прикладом, чого виступають нещодавні хакерські кібер-атаки Російської Федерації на Сполучені Штати Америки [96], збирання соціальною мережею Facebook та пошуковою системою Google конфіденційних даних своїх користувачів [97], [98].

Беручи до уваги вищенаведене, можна припустити, що наразі немає значної загрози для громадських інтересів, у випадку надання приватним детективам дозволу збирати таку інформацію в процесі своєї діяльності, однак необхідно встановити чіткі правила використання такої інформації, приватний детектив має бути зобов'язаний надавати таку інформацію лише своїм клієнтам і в певних випадках правоохоронним

органам, відповідальність же за розповсюдження такої інформації має лежати на клієнті про, що його має повідомляти приватний детектив.

Окремо хочеться навести таблицю по спільних та відмінних рисах, складену на основі аналізу стану здійснення приватної детективної діяльності в Російській Федерації, Німеччині, Франції, Сполучених Штатах Америки та Україні:

Країна	Чи потрібна ліцензія?	Чи наявне законодавче регулювання?
Російська Федерація	Так	Так
Німеччина	Ні	Частково
Франція	Так	Так
Сполучені Штати Америки	Так	Так
Україна	Ні	Ні

Таким чином, говорячи про окремі країни, хочеться зазначити, що в Німеччині за доцільне прийняти спеціалізований закон щодо врегулювання діяльності приватних детективів, те саме можна сказати і про Україну. В Сполучених Штатах Америки, явно необхідна уніфікація законодавства та прийняття єдиного федерального закону про приватну детективну діяльність.

3.3. Пропозиції по законодавчому закріпленню статусу та повноважень приватного детектива та визначення його повноважень

Повертаючись до проблем України в сфері законодавчого регулювання приватної детективної діяльності, варто зазначити, що, попри те, що у другому розділі ми дійшли висновку, що в цілому така діяльність, хоч і не урегульована спеціальним законодавством, але у випадку дотримання норм українського законодавства, законна, вона все продовжує залишатися у так званій «сірій зоні». Адже, як зазначалось раніше, існують наступні проблеми:

- доступ до конфіденційної інформації;
- особливий статус приватного детектива та ліцензування такої діяльності;

- відсутність спеціального регулюючого законодавства;
- можливе порушення прав людини під час здійснення приватної детективної діяльності;

• різні покоління законопроектів про приватну детективну діяльність, які суттєво відрізняються за рівнем повноважень приватних детективів;

Водночас, для подолання цих проблем, а також для усунення вад попередніх законопроектів, автор роботи пропонує «дорожню карту» по законодавчому урегулюванню даного питання.

Зокрема, для законодавчого вирішення даного питання варто визначитися з наступними ключовими моментами:

- дати чітке визначення приватній детективній діяльності та приватному детективу (Визначити приватну детективну діяльність як діяльність з надання спеціалізованих послуг на оплатній основі своїм клієнтам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів, яку здійснює особа, яка отримала спеціальний дозвіл. Відповідно, приватний детектив – це особа, яка в установленому законом порядку отримала дозвіл на зайняття приватною детективною діяльністю.)

- визначити чіткі критерії відбору для осіб, які бажають розпочати займатися такою діяльністю (Доцільним буде, аби такі особи мали юридичну освіту та проходили спеціальні курси підготовки, які можуть бути запроваджені при органі, який буде здійснювати нагляд над приватними детективами, відсутність психологічних розладів та медичних протипоказань у таких осіб);

- визначити контролюючий орган, який буде займатися ліцензуванням та наглядом за діяльністю приватних детективів (Цілком логічним було б, аби таким контролюючим органом став спеціально сформований департамент при Міністерстві внутрішніх справ України за аналогом такого департаменту у Франції [80], оскільки предмет діяльності приватних детективів найбільше близький до функцій і задач правоохоронної системи);

- визначати чіткий перелік категорій послуг, які можуть надавати приватні детективи (Послуги у сфері збору інформації, послуги у сфері особистих розслідувань

(розслідування фактів подружньої зради, пошук далеких родичів, розшук зниклої людини), послуги у сфері розслідування порушень прав людини та громадянина (розслідування адміністративних правопорушень і кримінальних проступків), послуги у сфері перевірки правдивості інформації (перевірка бізнес контрагентів, бізнес розслідування));

- визначити повноваження, якими наділені приватні детективи (Наразі, для сучасних Українських реалій найбільш доцільною для застосування буде модель закріплена в останніх версіях вітчизняних законопроектів (№ 1228 від 02 вересня 2019 року [14], № 3010 від 04 лютого 2020 року [15] та № 3010-1 від 18 лютого 2020 року) [16];

- гармонізувати існуюче законодавство з даним законом (гармонізація Закону України «Про інформацію», КПК України, КУпАП, КК України, ЦПК України, ГПК України та Кодексу адміністративного судочинства (надалі за текстом КАС України)).

Говорячи про «кристалізацію» чіткого визначення приватної детективної діяльності, потрібно розуміти, що в контексті законодавчих актів чітко прописане визначення сприятиме дотриманню принципу законодавчої визначеності та виступатиме запобіжником для неоднозначного тлумачення законодавства та виникнення законодавчих колізій або лакун.

Наведене вище твердження кореспондується з положеннями рішення Конституційного суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, де вказано, що із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминує призводити до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини) [99].

З наведеного вище випливає, що встановлення чітких критеріїв відбору для осіб, які бажають займатися приватною детективною діяльністю критично необхідне, оскільки детективи надають саме специфічні послуги, а тому застосування до такого виду послуг принципу свободи підприємницької діяльності встановленого в ГК України не є доцільним.

В межах опитування, яке є складовою частиною даної роботи 54,5 % опитаних вважало, що мають існувати чіткі вимоги до особи, яка збирається займатися приватною детективною діяльністю [Додаток 1].

Окрім того, варто також звернути увагу, що якісне надання певних детективних послуг без володіння особою спеціальними знаннями та навичками є просто неможливим.

В даному випадку, можна провести аналогію з тим, як готують майбутніх працівників правоохоронних органів. В пункті 7 розділу II Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 06 липня 2017 року № 570, передбачено обов'язок проведення слідчими підрозділами методичної роботи:

Аналітична та методична робота слідчих підрозділів здійснюється організаційно-методичними підрозділами або окремими працівниками, за якими закріплені відповідні функції, ГСУ, слідчих управлінь та керівниками слідчих відділів (відділень) територіальних підрозділів поліції, які в межах повноважень аналізують результати діяльності слідчих підрозділів, розробляють та реалізують заходи щодо підвищення якості досудового розслідування, скорочення його строків, забезпечення законності та реалізації прав і законних інтересів громадян, належного розгляду їх заяв і звернень з питань досудового розслідування; забезпечують аналітично-методичну роботу з узагальнення аналізу відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, удосконалення організації діяльності слідчих [100].

Так, наприклад авторським колективом Національної академії внутрішніх справ випущено низку спеціалізованих рекомендаційно-методичних матеріалів, серед них:

- Підручник «Криміналістика», в якому описуються методи і способи криміналістичних досліджень місця злочину його знарядь тощо. За доцільне вважаю навести уривок з описом особливостей певних слідів людини:

У слідах ніг, одягнених в панчохи або шкарпетки, відображаються не тільки загальні анатомічні ознаки будови стопи, а й індивідуальні ознаки тканини: характер переплетення ниток, наявність швів, дефектів і т.п. Такі сліди найчастіше використовуються для ідентифікації шкарпеток (панчіх), хоча вони не виключають можливості ідентифікації людини [101, с. 120];

- Програмний продукт «Мультимедійний навчальний посібник «Особливості розслідування окремих видів злочинів», в якому описуються методи і способи розслідування окремих видів злочинів. Яскравим прикладом користі таких знань для

особи, яка займається розслідуванням злочину, є наявність опису особи злочинця, що видно на прикладі опису злочинів проти інтелектуальної власності:

Особи, які вчиняють злочини, що посягають на права інтелектуальної власності характеризуються наступним чином: у абсолютній більшості випадків це чоловіки (93,0 %), більше половини осіб, які вчинили злочини, що кваліфікуються ст. 177 КК України (69,2 %) мають повну вищу освіту. В той час понад 61,8 % осіб, які вчинили злочин, що кваліфікується ст. 229 КК України, мають загальну середню або професійно-технічну освіту [102];

- Навчальний посібник в таблицях і схемах «Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні», у якому описуються загальні положення по проведенню слідчих розшукових дій та практичні рекомендації до них:

Під час проведення обшуку, слідчий має право, проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. До таких предметів зокрема входять, предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном [103, с. 75];

Наведені приклади демонструють, що без отримання спеціальних знань приватному детективу буде доволі складно здійснювати свою діяльність, а то і зовсім неможливо. Тому за доцільне буде впровадження спеціальних курсів підготовки від Міністерства внутрішніх справ України.

Також, варто згадати про монографію М. О. Семенишина, В. М. Бесчастного, С. С. Вітвіцького, С. О. Бичіна, Є. С. Назимка, в якій також піднімається дане питання. Зокрема, згадані вчені зазначають, що наразі щодо приватної детективної діяльності, відповідні напрями забезпечення рекомендаційно-методологічними матеріалами є відсутніми. Усі новітні технології діяльності впроваджуються у діяльність приватних детективів за рахунок власних ресурсів та прагнення приватних детективів (їх об'єднань) до самовдосконалення. Окремими напрямом інформаційно-

аналітичного забезпечення та науково-методичного супроводження приватної детективної діяльності має бути створення інформаційного порталу приватної детективної діяльності з відповідним блоком інформації про найбільш уразливі злочинність сфери суспільних відносин; про суб'єктів приватної детективної діяльності та спектр послуг, що надаються ними; про злочини та правопорушення, що були виявлені або припинені приватними детективами. Також, на організаційному рівні має бути створений окремий структурний підрозділ в Міністерстві внутрішніх справ України, до повноважень якого будуть входити забезпечення взаємодії та координації, методичного та наукового супроводження запобіжної приватної детективної діяльності [104, с. 70-71].

Відносно необхідності призначення контролюючого органу, його необхідність спричинена як і в випадку з встановленням чітких критеріїв відбору до приватних детективів, так і особливістю послуг, які вони надають. Найбільш доцільним є контроль над діяльністю приватних детективів з боку Міністерства внутрішніх справ України.

Зі схожих підстав й на основі того, що діяльність приватних детективів як суб'єктів, які потенційно можуть допомогти запобігти вчиненню злочинів або можуть сприяти зменшенню негативних наслідків від їх вчинення, низка авторів притримується думки про доцільність передачі функцій контролюючого органу саме Міністерству внутрішніх справ України. Так, згадані автори під час аналізу законопроекту № 3726 було дійшло до висновку, що у проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 передбачено такі ознаки координації цієї діяльності:

- дозвіл на здійснення надається Міністерством юстиції України;
- повідомлення Міністерства юстиції України про створення, реорганізацію або ліквідацію об'єднання приватних детективів;
- Міністерство юстиції України забезпечує ведення Єдиного реєстру суб'єктів приватної детективної;

- порядок видачі свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю затверджується Кабінетом Міністрів України [104, с. 129 - 134].

У частині 1 статті 19 згаданого законопроекту встановлювалась заборона втручатися у діяльність приватних детективів або вимагати від них відомості, що становлять професійну таємницю приватних детективів. На основі проведеного аналізу науковці дійшли висновку про те, що надання виключно Міністерству юстиції України окремих дискреційних ознак унеможливило належне гарантування запобіжної діяльності приватних детективів. з метою комплексного забезпечення їхньої діяльності, тому зазначені функції слід надати Міністерству внутрішніх справ України [104, с. 61].

На думку автора роботи, доцільність надання контролюючих функцій саме Міністерству внутрішніх справ України випливає з того, що приватні детективи під час своєї діяльності виконують завдання, які частково дублюють такі в правоохоронних органах нашої держави. Окрім того, приватні детективи під час здійснення своєї діяльності використовують дуже схожі методики роботи правоохоронних органів в контексті збору доказів, або виявлення порушення прав своїх клієнтів.

Зокрема, найбільш привабливим для України є застосування моделі контролю, яка існує у Франції. Як уже зазначалося вище, у «Французькій моделі» контроль за діяльністю та ліцензування приватних детективів здійснює Національна рада по приватній безпеці, яка є органом в структурі Міністерство внутрішніх справ Франції. За описаною моделлю, дисциплінарна місія реалізується шляхом контролю за дотриманням Книги VI Кодексу внутрішньої безпеки, в тому числі через партнерство з іншими службами державного контролю). Національна рада по приватній безпеці управляється колегією з 25 членів, куди входить:

- 11 представників департаменту (адміністративна одиниця у Франції);
- магістрат Генеральної прокуратури Касаційного суду;
- 8 осіб із приватної охоронної діяльності;
- 4 кваліфіковані особи з питань детективної діяльності [80].

В свою чергу, Національна рада по приватній безпеці має в своєму складі національну комісію з питань затвердження та контролю, яка від імені Національної ради і здійснює контроль через свої підрозділи в кожному з департаментів. Такий контроль здійснюється шляхом розгляду скарг на дії детективів та здійснення поточного контролю за їх діяльністю. У випадку виявлення порушення приватними детективами законів і правил або етичних засад професії, зазначених, комісія може застосувати такі санкції:

- попередження;
- догану;
- тимчасову заборону займатися практикою на строк до п'яти років;
- фінансові санкції [80].

Відносно законодавчого закріплення повноважень приватних детективів та послуг, які вони можуть надавати, в Україні вже є робочі законопроекти з прописаними моделями чіткого визначення їх повноважень. Зокрема, у попередньому розділі вже був здійснений аналіз 11 законопроектів. У трьох останніх (№ 1228 від 02 вересня 2019 року, № 3010 від 04 лютого 2020 року та № 3010-1 від 18 лютого 2020 року) приватні детективи мають право на опитування осіб за їх згодою, наведення довідок та направлення запитів на отримання інформації, здійснювати огляд та вивчення предметів та матеріалів за згодою їх власника, здійснювати зовнішній огляд приміщень, будівель та споруд та їх внутрішній огляд за згодою власника або уповноваженої особи, здійснювати спостереження за особою.

Подібна модель повноважень приватних детективів, на практиці вже чудово зарекомендувала себе у Російській Федерації [71]. Зокрема, приватні детективи під час здійснення своєї діяльності можуть проводити усне опитування громадян та посадових осіб (за їх згодою), отримувати довідки, вивчати предмети і документи (з письмової згоди їх власників), проводити зовнішній огляд будівель, приміщень та інших об'єктів, спостереження для отримання необхідної інформації з метою надання послуг.

Важливим, однак, залишається питання з узгодження повноважень приватного детектива із законодавством, що регулює правовий режим інформації, в тому числі й Закону України «Про інформацію».

Також хочеться зазначити, що чітке визначення повноважень приватних детективів буде сприяти реалізацію принципу верховенства права складовою, якого є принцип правової визначеності, і дозволить як детективам, так і звичайним громадянам, краще розуміти межі своїх прав і обов'язків під час взаємодії одне з одним. Водночас це дозволить громадянам ефективніше захищати свої права порушені внаслідок дій приватних детективів. Про це, власне, зазначається у Рішенні Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року

Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки [105].

Щодо повноважень приватних детективів хотілося б ще навести наступні пропозиції їх визначення, які викладені в таблиці.

Повноваження	Як слугуватиме меті Діяльності?	Чим наразі врегульовані?	Перспективи
Опитування осіб (за їх згодою)	Збір інформації/ Попередження правопорушень	не врегульовано	-Необхідне закріплення в спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України
Наведення довідок/ Створення запитів	Збір інформації/ отримання доказів	-ЗУ «Про звернення громадян»;	-Необхідне закріплення в спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України
Огляд/вивчення предметів (за згодою власника)	Збір інформації/ отримання доказів	не врегульовано	-Необхідне закріплення в

			спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України
Зовнішній огляд приміщень/будівель/території (внутрішній за згодою власника)	Збір інформації/отримання доказів	не врегульовано	-Необхідне закріплення в спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України
Спостереження за особою	Збір інформації	не врегульовано	-Необхідне закріплення в спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України
Затримання особи	Попередження правопорушень	стаття 207 КПК України	-Необхідне закріплення в спеціальному законі; -Необхідна спеціальна стаття в КПК України

Також, в контексті повноважень приватного детектива, хотілося б ще згадати про його обов'язок взаємодії з державними правоохоронними органами, а саме: про обов'язок повідомляти їх про відомий факт вчинення злочину та передачі їм відповідних матеріалів на підтвердження такого повідомлення.

На думку автора, зміни в КПК України стосовно процедури таких повідомлень вносити немає необхідності. Адже зараз аналогічним образом здійснюють такі повідомлення службові та посадові особи державних органів, на яких законом покладений такий обов'язок. Стосовно відповідальності за неповідомлення про відомі факти вчинення злочину, то в КК України необхідно буде внести відповідні зміни стосовно запровадження відповідальності для приватних детективів за аналогією зі статтями 364 і 367 КК України як активної, так і пасивної форми такого неповідомлення державними службовцями [70].

Що ж до приведення у відповідність існуючого законодавства, то мова йде про внесення змін до КК України, КУпАП, а також внесення змін до ЦПК України, ГПК України, КАС України та КПК України.

Зокрема, зміни до процесуальних кодексів необхідно внести задля можливості використання відомостей, зібраних приватними детективами, в судовому порядку у якості доказів.

Так, у Пропозиціях Президента України від 03 червня 2017 року до Законопроекту № 3726 від 28 грудня 2015 року зазначається про суперечність між нормами згаданого законопроекту в контексті збору інформації та нормами КПК України, за якими доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом, недопустимий доказ не може бути використаний під час прийняття процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд під час ухвалення судового рішення; збирання доказів здійснюється лише сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому цим Кодексом [106].

Таким чином, можна дійти висновку, що в Україні та в світі ще існують проблеми з законодавчим закріпленням приватної детективної діяльності та чітким визначенням повноважень приватних детективів.

Однак, наразі даний вид діяльності доволі сильно розвинувся в порівнянні зі своїми початковими етапами. В контексті аналізу ситуації в Україні, варто зазначити, що, попри наявні проблеми та спірні питання в контексті законодавчого закріплення приватної детективної діяльності, наразі немає суттєвих факторів, які б унеможливлювали прийняття такого закону. Водночас, існує стійка необхідність для прийняття закону, який, нарешті, врегулює статус приватних детективів та визначить їх повноваження.

Про це, зокрема, йдеться й в Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року є «створення механізмів партнерства з інститутами громадянського суспільства» й більш детально тлумачиться в монографії М. О. Семенишина, В. М. Бесчастного, С. С. Вітвіцького, С. О. Бичіна, Є. С. Назимка.

Вчені зазначають, що, аналізуючи Стратегію, можна знайти положення, яке хоча непрямо, але все ж таки орієнтує національну правоохоронну систему на прийняття законодавства у сфері приватної детективної діяльності. Так, розкриваючи ціль, яка полягає у підвищенні якості та доступності послуг, зазначаються такі виклики як:

- низький рівень довіри громадян щодо якості та прозорості послуг, що надаються органами системи Міністерства внутрішніх справ України;
- застарілі бюрократичні форми і підходи до надання послуг, недостатня орієнтація на потреби громадян;
- значне урізноманітнення потреб фізичних та юридичних осіб попит на приватні детективні послуги задля з'ясування бізнес-ризиків, бізнес-конкуренції, зокрема недобросовісної конкуренції, шлюбної невірності, збору інформації у цивільних справах та страхування, вивчення ринку, виявлення некредитоспроможних або ненадійних ділових партнерів, пошук втраченого майна тощо [104, с. 104 - 105].

Таким чином, провівши аналіз стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року можна зробити втішні висновки, що актуальність детективних послуг нехай і побічно, але визнана не лише на рівні держави, але й державними правоохоронними органами. В свою чергу, це дає змогу допускати, що можливо найближчим часом довгий шлях по легалізації приватної детективної діяльності дійде до свого логічного завершення – прийняття закону, який на державному рівні закріпить та врегулює даний вид діяльності.

***

На підставі дослідження проведеного в даному розділі можна зробити наведені нижче висновки. Наразі основною проблемою з якою можуть стикнутися приватні детективи під час здійснення своєї діяльності є відсутність чіткого регулювання їх діяльності і як наслідок можливе порушення прав людини. Разом з тим, існує проблема невідповідності фактично надаваних послуг і існуючого регулюючого законодавства в країнах де дане питання вже начебто було врегульоване. Перша з

описаних проблем особливо характерна для України. Перспективними шляхами розв'язання даних проблем є прийняття спеціального законодавства та подальший його еволюційний розвиток разом з розвитком детективної діяльності.

ВИСНОВКИ

Під час проведення дослідження було проаналізовано стан та перспективи діяльності приватних детективів в нашій країні, їх повноваження за чинним законодавством та пропозиції по їх закріпленню у відповідних законопроектах, а також визначено проблеми та колізії, які виникають під час здійснення приватними детективами своєї діяльності. Більше того, було зроблено висновки про можливі моделі та шляхи законодавчого закріплення приватної детективної діяльності.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, хотілося б виділити основні та найцінніші результати отримані в процесі його виконання.

Говорячи про визначення приватної детективної діяльності та приватного детектива потрібно розуміти, що наразі законодавство України такого визначення не надає.

В процесі написання роботи було синтезовано два визначення такої діяльності.

Перше визначення випливає з аналізу законопроектів, покликаних врегулювати діяльність приватних детективів. Приватна детективна діяльність – це дозволена відповідним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також, надання поліцейських послуг, підприємницької діяльності приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. При цьому такі послуги можуть стосуватися пошуку, отримання, фіксації, аналізу та передачі інформації про осіб, об'єкти і події здійснені у порядку чинного законодавства.

Друге визначення сформовано на основі проведеного аналізу фактичного здійснення приватними детективами своєї діяльності на території України. Приватна детективна діяльність – це оплатні ділові відносини між виконавцем (детективом) та клієнтом на основі його замовлення. Така діяльність, може бути направлена на збір інформації про фізичних та юридичних осіб, розшукування зниклих фізичних осіб та

майна, надання послуг охорони та послуг з забезпечення приватності, а також захисту інформації та даних клієнта

Окрім того, під час проведеного дослідження було встановлено, що наразі в Україні діяльність приватних детективів жодним чином не врегульована спеціальним законодавством, а те регулювання, яке наразі присутнє (існує?), стосується радше контролю держави в якості регулятора господарської діяльності.

Саме через це, а також через специфіку такої діяльності, мається на увазі її пряме відношення до основоположних прав людини на практиці виникають ситуації, в яких через відсутність чіткого регулювання детективи порушують права пересічних громадян.

Варто також згадати про складну криміногенну ситуацію в країні, яка в сукупності з тезами наведеними в попередньому абзаці дає змогу зрозуміти, що наразі питання легалізації та державного регулювання приватної детективної діяльності постало гостріше, ніж будь коли.

Щодо повноважень приватних детективів, то станом на сьогодні, чинне законодавство не наділяє приватних детективів особливими правами, які б допомогли їм в здійсненні їх діяльності. Наведений у таблиці підрозділу 3.3 даної роботи перелік повноважень, на думку автора дослідження, цілком буде сприяти меті діяльності приватних детективів. В той же час таке коло повноважень не надає надто широких дискреції приватним детективам та не потребує значних змін до існуючого законодавства.

На основі проведеного дослідження було сформовано можливі шляхи вдосконалення й унормування діяльності приватних детективів, а також їхньої співпраці з представниками правоохоронних органів.

Цілком зрозумілим є необхідність прийняття спеціального закону, який би давав чітке й безкомпромісне визначення приватних детективів, їх статусу та їх діяльності. Таким чином це унеможливило б різнотлумачення в цьому питанні, яке існує станом на сьогодні. Можливі варіанти вже були наведені в 4-му та 5-тому абзацах висновків.

Відносно взаємодії приватних детективів та державних правоохоронних органів, хотілося б зазначити, що не доцільним буде прирівнювання перших до останніх. Найбільш органічним для приватних детективів був би статус «допоміжної» інституції для державних правоохоронців. Цілком логічною стала б норма майбутнього спеціального закону про обов'язок приватного детектива повідомити про факти вчинення злочину відповідні правоохоронні органи, які стали йому відомі під час здійснення його діяльності. Як уже зазначалось в підрозділі 2.2 даної роботи наразі не існує спеціальної форми таких повідомлень, однак це не є проблемою, оскільки такий стан справ не суперечить положенням чинного КПК. В даному випадку мова йде саме про закріплення обов'язковості такого повідомлення для приватного детектива. Окрім того, в багатьох аналізованих законопроектах серед можливих замовників детективних послуг зазначалися й державні органи, тож не виключено, що державні правоохоронні органи могли б «точково» взаємодіяти з приватними детективами, наприклад, для збору доказів. В той же час, не виключається можливість залучення приватних детективів до проведення вузького й чітко визначеного переліку слідчих-розшукових дій.

Таким чином, говорячи про приватну детективну діяльність, потрібно розуміти, що «легалізація» приватної детективної діяльності є неминучою, оскільки ми говоримо про вже цілком сформований вид діяльності. Більше того, в нашій країні вже існує доволі «обширний пласт» напрацювань в сфері законодавчих спроб закріплення такого виду діяльності. Нормування і регулювання повноважень приватних детективів не спричинить надто різких та несприятливих змін в чинному законодавстві. В сукупності з поступовою інтеграцією нашої країни до Європейського союзу та перейняття демократичних цінностей, можна припустити, що дане питання вирішиться уже найближчим часом і в «арсеналі» держави і суспільства з'явиться якісно новий інструмент для забезпечення й державних і суспільних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями: Звітність за січень-грудень 2018 року. *Генеральна Прокуратура України*. URL: <https://cutt.ly/cjIXibK>.
2. Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями: Звітність за січень-грудень 2019 року. *Генеральна Прокуратура України*. URL: <https://cutt.ly/XjIXulg>.
3. Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями: Звітність за січень-листопад 2020 року. *Генеральна Прокуратура України*. URL: <https://cutt.ly/0jIXwuf>.
4. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126-р. URL: <https://cutt.ly/0jIKame>.
5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення: Звітність за січень-листопад 2020 року. *Генеральна Прокуратура України*. URL: <https://cutt.ly/bjIV6E6>.
6. Про приватну детективну діяльність: проект Закону України від 05 квітня 2000 року № 5237. URL: <https://cutt.ly/ojINASX>.
7. Про приватну детективну діяльність: проект Закону України від 07 квітня 2004 року № 5380. URL: <https://cutt.ly/kjIMnmV>.
8. Про приватну детективну діяльність: проект Закону України від 26 червня 2007 року № 3727. URL: <https://cutt.ly/2l2ninD>.
9. Про приватну детективну діяльність: проект Закону України від 25 лютого 2008 року № 2120. URL: <https://cutt.ly/4zZ1AbK>.
10. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 12 квітня 2010 року № 6288. URL: <https://cutt.ly/EzZ2USy>.
11. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 13 грудня 2012 року № 1093. URL: <https://cutt.ly/HjI9eRf>.
12. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 28 грудня 2015 року № 3726. URL: <https://cutt.ly/DjI9T0O>.

13. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 08 лютого 2019 року № 10024. URL: <https://cutt.ly/Gjl3eXD>.
14. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 02 вересня 2019 року № 1228. URL: <https://cutt.ly/qjl3QJ7>.
15. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 04 лютого 2020 року № 3010. URL: <https://cutt.ly/Kjl8p1m>.
16. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект Закону України від 18 лютого 2020 року № 3010-1. URL: <https://cutt.ly/yjl8d51>.
17. Приватний детектив Київ. *Google Maps*. URL: <https://cutt.ly/qjz8Z3A>.
18. Частный Детектив. Киев – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/ZyEttMz>.
19. Expert – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/PyEtutR>.
20. ООО «Бюро личных ситуаций и безопасности бизнеса» – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/pyEtuZV>.
21. «Приватний детектив Конрад» – детективне агентство. URL: <https://cutt.ly/ByEtoy4>.
22. Ukrainian Agency of Private Investigations – URL: <https://cutt.ly/syEtpwV>.
23. RLS – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/Rjz4YYJ>.
24. Бюро Рысь – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/AyEtfoz>.
25. «ФИЛИН» – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/2yEtfHv>.
26. FOX – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/9jz4GK0>.
27. Приватний детектив Одеса. *Google Maps*. URL: <https://cutt.ly/ajxyr70>.
28. Детектив Профи – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/kjxqtUI>.
29. Частный детектив Одеса – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/HjxqiLB>.
30. «Детектив-ЧИК» – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/UjxqllW>.
31. Private Detective» – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/tjxqE6L>.
32. Приватний детектив Львів. *Google Maps*. URL: <https://cutt.ly/JjxycI2>.
33. Частный детектив Львів – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/Ijxekri>.
34. Detective secret service– детективне агентство. URL: <https://cutt.ly/zjxec5O>.

35. Detective Lviv – детективне агентство. URL: <https://cutt.ly/HjxenvN>.
36. Міжнародна агенція приватних розслідувань «МаксимУм». URL: <https://cutt.ly/rjxeASC>.
37. Shalai & Co – детективне агентство. URL: <https://cutt.ly/EjxeF0m>.
38. Детективна агенція Форсеті – детективне агентство. URL: <https://cutt.ly/EjxrqMW>.
39. Приватний детектив Харків. *Google Maps*. URL: <https://cutt.ly/yjxuIdd>.
40. Частный детектив Харьков – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/ZjxoeL5>.
41. Союз Правовых Сил – адвокатське об'єднання. URL: <https://cutt.ly/Ljхоу7h>.
42. DASK – детективное агентство. URL: <https://cutt.ly/cjхорFS>.
43. Стаття «Уголовный роман Эжена Видока». *Журнал «Вокруг света»*. 2007. № 6. URL: <https://cutt.ly/yyEJeeу>
44. The great detectives: vidocq. *THE STRAND MAGAZINE*. 2015. № 4. URL: <https://cutt.ly/OyEJрAA>
45. Муратов А. И. 100 великих авантюристов. Москва : Вече, 2004. 493 с. URL: <https://cutt.ly/hyEJvAw>
46. Розпад Київської Русі. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/jyEF9HP>.
47. Галицько-Волинське князівство. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/eyEF5rQ>.
48. Руїна. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/nyEGhmb>.
49. Карпатська Україна. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/0yEGzm5>.
50. Українська революція. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/хуEGcNb>.
51. Боняк В. О. Становлення та розвиток правоохоронних органів України: історико-правовий аспект. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові підходи дослідження: Матеріали міжкафедрального круглого столу» (Харків, 2012 р.). Харків : ХНУВСУ, 2012. С. 53–56.
52. Юрко С. С. Недержавна охорона і правоохоронна діяльність в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.10 / Сергій Сергійович Юрко. Одеса, 2017. 252 с.

53. Полное собрание законов Российской империи. *Российская национальная библиотека*, Санкт-Петербург. URL: <https://cutt.ly/guEHb6B>.

54. Заєць А. П. Приватна детективна діяльність в Україні і конституційні права людини. Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика: тези Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 берез. 2017 р. Київ, 2017. С. 58.

55. Тов бюро особистих ситуацій та безпеки бізнесу – код єдрпоу 37038862. *YouControl*. URL: <https://cutt.ly/PILiW5>.

56. Тов бюро особистих ситуацій та безпеки бізнесу – Витяг. *ЄДР*. URL: <https://cutt.ly/OILIDmy>.

57. Класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 1.1-2002) ДК 009:2005: Національний класифікатор України від 26 грудня 2005 року № va375202-05. URL: <https://cutt.ly/kLS4XF>.

58. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Національний класифікатор України від 11 жовтня 2010 року № vb457609-10. URL: <https://cutt.ly/DILDbNv>.

59. Класифікатор професій ДК 003:2010: Національний класифікатор України від 28 липня 2010 року № va327609-10. – URL: <https://cutt.ly/fILJmuv>.

60. Господарський кодекс України: Закон України від 16 лютого 2003 року № 436-IV: станом на 27 лютого 2021 року. URL: <https://cutt.ly/OyE68Ju>.

61. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI: станом на 17 березня 2021 року. URL: <https://cutt.ly/4yDmSu6>.

62. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X: станом на 17 березня 2021 року. URL: <https://cutt.ly/syRqopk>.

63. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР: станом на 18 березня 2021 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, № 24, ст. 170. URL: <https://cutt.ly/xlNkv0d>.

64. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV: станом на 13 серпня 2020 року. URL: <https://cutt.ly/LyRqjsG>.

65. Господарський процесульний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII: станом на 27 лютого 2021 року. URL: <https://cutt.ly/zxRDx2z>.

66. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 року. URL: <https://cutt.ly/QtyRqbiF>.

67. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII: станом на 16 липня 2020 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650*. URL: <https://cutt.ly/nyRqQB4>.

68. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379*. URL: <https://cutt.ly/kl0GYSe>.

69. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 28.12.1960 р. : станом на 26 січ. 2011 р. URL: <https://cutt.ly/SchVYZD>.

70. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 28 берез. 2021 р. URL: <https://cutt.ly/tchVsae>.

71. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации: Федеральный закон от 11 марта 1992 года № 2487-1. Статья 5 в редакции от 02 августа 2019 года. URL: <https://cutt.ly/dyEMBdH>.

72. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации: Федеральный закон от 11 марта 1992 года № 2487-1. Статья 11 в редакции от 02 августа 2019 года. URL: <https://cutt.ly/4yEM0bj>.

73. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации: Федеральный закон от 11 марта 1992 года № 2487-1. Статья 7 в редакции от 02 августа 2019 года. URL: <https://cutt.ly/MyEM3V1>.

74. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации: Федеральный закон от 11 марта 1992 года № 2487-1. Статья 6 в редакции от 02 августа 2019 года. URL: <https://cutt.ly/qtyEM5rR>.

75. BDD – Bundesverband deutscher detektive e.v.. URL: <https://cutt.ly/syE1tE3>.

76. Gewerbeordnung: GewO of 21 Juni 1869 Jahr. *Das Bundesgesetzblatt (BGBl), 1999 № I, p. 327*. URL: <https://cutt.ly/LyE1o1P>.

77. Berufsordnung für drtektive in Deutschland: Berufsordnung of 21 Mai 1976 Jahres. ab of 10 June 2015. URL: <https://cutt.ly/Rz6M5xF>.

78. Organisant la profession de détective privé: Loi 19 Juillet 1991 année № 1991000517. et mise à jour au 31 octobre 2017 année. URL: <https://cutt.ly/EyE1MLv>.

79. Code civil: Code 21 mars 1804 année. version consolidée au 18 mars 2021 année. URL: <https://cutt.ly/EyE18oB>.

80. Contributeurs aux projets Wikimedia. Conseil national des activités privées de sécurité. *Wikipédia*. URL: <https://cutt.ly/QxqKtm0>.

81. Complete guide-laws governing pi work-from audio recording consent. Washington State Investigators | Seattle Private Investigator | Private Investigation Seattle. URL: <https://cutt.ly/fyE9pLp>.

82. Балуев Е. Н. Частная детективная деятельность как структурно-функциональный элемент механизма реализации правоохранительной функции современного государства (сравнительно-правовой аспект). Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. 2011. № 3. С. 3.

83. District of Columbia Municipal Regulations and District of Columbia Register Office of the Secretary of the District of Columbia. Effective Date : January 1 year 1900. *Office of Documents and Administrative Issuances*. URL: <https://cutt.ly/QyE9WPg>.

84. Chapter 18.165 Revised Code of Washington: private investigators. URL: <https://cutt.ly/zyE9Y51>.

85. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04 листопада 1950 року: станом на 2 жовтня 2013 року. URL: <https://cutt.ly/Hzw9USi>.

86. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10 грудня 1948 року. URL: <https://cutt.ly/Yzw9VuH>.

87. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року. URL: <https://cutt.ly/kzeylhI>.

88. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV: станом на 1 січня 2021 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356*. URL: <https://cutt.ly/0zeq5R9>.

89. Вирок Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська від 13.02.2013. судово справа № 404/5528/12. URL: <https://cutt.ly/4zeRCYU>.

90. Вирок Луцького міськрайонного суду від 17.12.2019. справа № 161/19355/19. URL: <https://cutt.ly/jzeTy52>.

91. Рішення Ялтинського міського суду від 25.06.2013. справа № 0124/6942/2012. URL: <https://cutt.ly/kzeHxKM>.

92. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III: станом на 1 січня 2021 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135*. URL: <https://cutt.ly/dzeHHhb>.

93. Рішення Лисичанського міського суду від 06.12.2016. справа № 415/1768/16-ц. URL: <https://cutt.ly/hzeJf66>.

94. Рішення Білгород-Дністровського міськрайонний суду від 07.03.2019. справа № 495/9654/18. URL: <https://cutt.ly/UzeKU0t>.

95. Вирок Кременчуцького районного суду від 24.06.2016. справа № 536/159/16-к. URL: <https://cutt.ly/dzeL6U7>.

96. США звинуватили Росію в організації наймасштабнішої кібератаки в історії Sunburst. *BBC News Україна*. 19 грудня 2020 року. URL: <https://cutt.ly/mzlh5u7>.

97. Facebook to stop stalking you off-site-but only if asked. *BBC News*. 20 August 2019. – URL: <https://cutt.ly/uzljLUH>.

98. Google in \$5bn lawsuit for tracking in 'private' mode. *BBC News*. 3 June 2020. URL: <https://cutt.ly/GzljJtS>.

99. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року. URL: <https://cutt.ly/kzv35Ty>.

100. Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : Наказ М-ва внутр. справ України від 06.07.2017 р. № 570 : станом на 17 лип. 2020 р. URL: <https://cutt.ly/XzbtKER>.

101. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін.]. Київ : Центр учб. літ., 2015. 704 с.

102. Програмний продукт «Мультимедійний навчальний посібник «Особливості розслідування окремих видів злочинів» / [Антощук А.О., Атаманчук В.М., Комаринська Ю.Б., Курилін І.Р., Мирівська А.В., Патик Л.Л., Пясковський В.В., Самодін А.В., Пуйко Т.В.]. – Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 72044 (Дата реєстрації 18.05.2017)

103. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні [навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях] / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 140 с.

104. Детективна діяльність в механізмі запобігання злочинності: монографія / М. О. Семенишин, В. М. Бесчастний, С. С. Вітвіцький, С. О. Бичін, Є. С. Назимко. – Київ : ВД «Дакор», 2020. – 160 с.

105. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» від 29 червня 2010 року. URL: <https://cutt.ly/DzbIVHK>.

106. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: Пропозиції Президента від 03.06.2017 № 3726 від 28.12.2015. URL: <https://cutt.ly/Djl9T0O>.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Результати опитування на тему приватна детективна діяльність в Україні

Одним з дослідницьких прийомів використаних під час написання науково-дослідницької роботи було проведення опитування на тему «Приватна детективна діяльність в Україні».

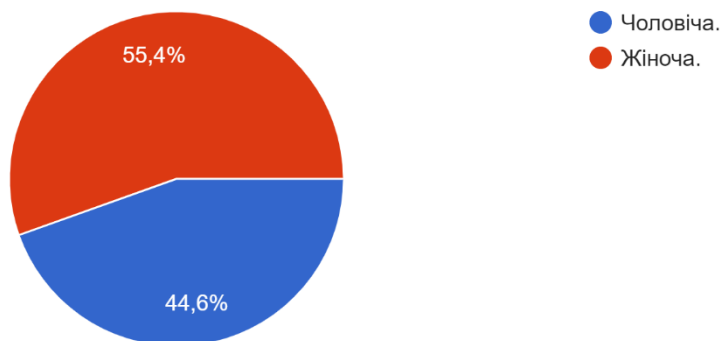
Мета опитування: метою опитування було визначення стану обізнаності громадян України з даним видом діяльності.

Строк опитування: опитування проводилося в період з 08.01.2021 року по 29.03.2021 року.

Кількість опитаних осіб: в опитуванні взяло участь 101 респондентів.

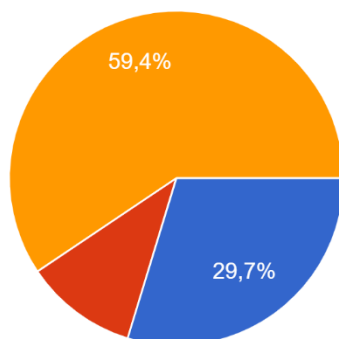
Список питань, варіантів відповідей на них та результатів відповідей наведено нижче.

Ваша стать?
101 ответ

Із запропонованих нижче варіантів виберіть один, який на Вашу думку найбільш точно описує сутність приватної детективної діяльності.

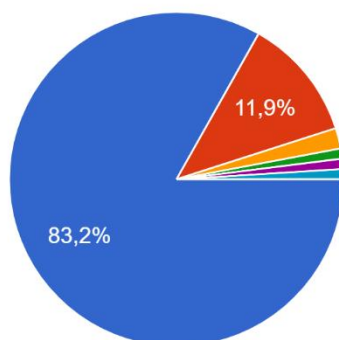
101 ответ

- Напрямок правоохоронної діяльності, яка здійснюється приватними спеціалістами, такий собі аналог державних правоохоронних органів.
- Оплатні ділові відносини між виконавцем (детективом) та клієнтом на основі його замовлення.
- Незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній д...

Чи здійснюють приватні детективи свою діяльність в Україні?

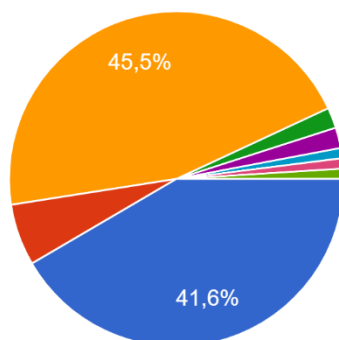
101 ответ

- Так.
- Ні.
- Не знаю
- Не знаю, напевно так
- Напевно, я не знаю точно конкретних випадків, але припускаю, що це гарний варіант заробітку
- Взагалі не в курсі

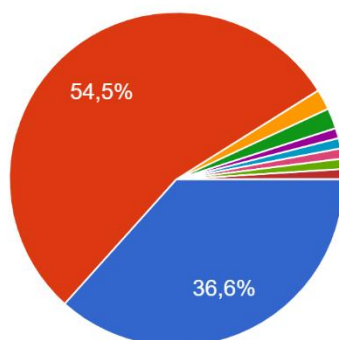
Чи є законною діяльність приватних детективів на території України?

101 ответ

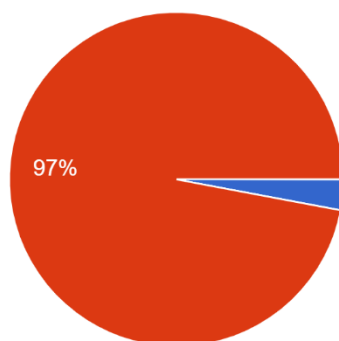
- Так, така діяльність є абсолютно законною.
- Ні, така діяльність є незаконною.
- Така діяльність не є незаконною але і не врегульована на законодав...
- Не знаю
- Не знаю цього
- Не знаю
- Згідно ліцензії на детективну діяльні...
- Не в курсі

Чи існують вимоги до особи, яка збирається здійснювати приватну детективну діяльність?
101 ответ

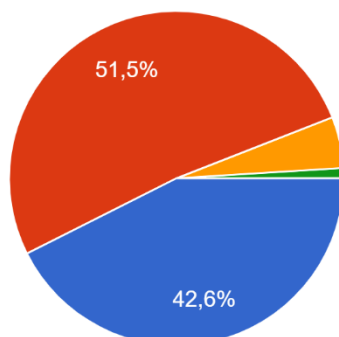
- Ні, таких вимог не існує.
- Так, такі вимоги існують, існує чіткий перелік.
- Не знаю
- Мабуть
- Мали б існувати
- Думаю, що певні вимоги існують, ал...
- Навіть якщо і не на державному рів...
- Дане питання законодавчо не врегул...
- Повинні бути. Але чи є в Україні- не...

Чи доводилось Вам користуватись послугами приватних детективів (в будь-якій країні)?
101 ответ

- Так.
- Ні.

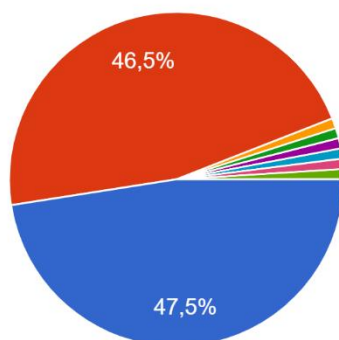
Які повноваження має приватний детектив?
101 ответ

- Приватний детектив прирівнюється за статусом (має ті самі повноваження) до осіб уповноважених на проведення слідчих розшукових дій та негласних слідчих-розшукових дій (слідчі Національної поліції, детективи НАБ...
- Повноваження приватних детективів не визначені законодавством.
- Не знаю
- Не знаю

Чи може діяльність приватного детектива порушити права людини?

101 ответ

- Так.
- Ні.
- По факту може, але не повинна б
- Не повинна
- Смотря какой случай и да, и нет
- Не повинна але деякі детективи можуть діяти на свій розсуд і таким...
- Так і ні. Залежить від конкретних дій детектива.
- Не знаю

11.05.2021

Войченко Д.Т.